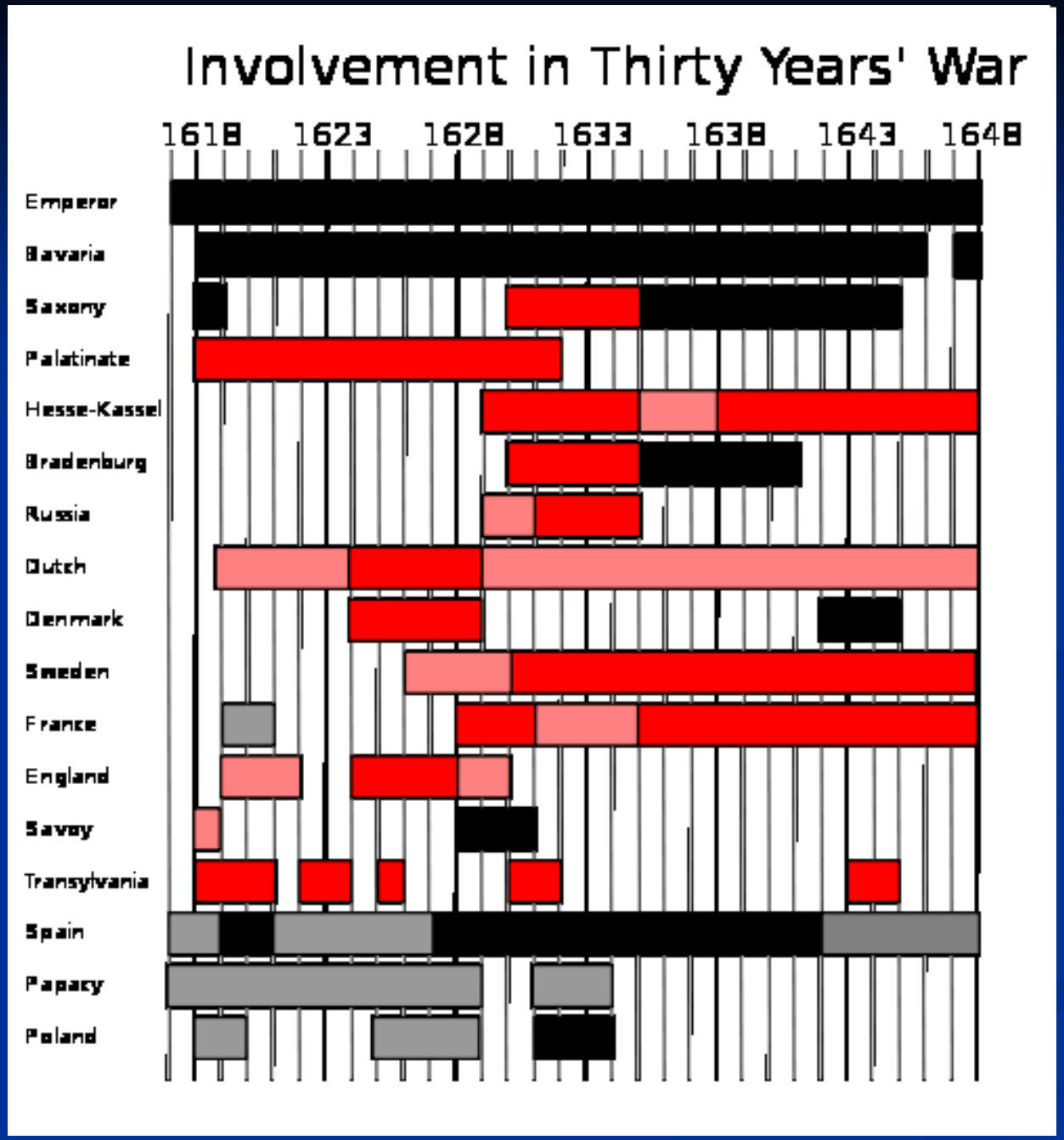

Účast evropských států v 30-leté válce

proti Habsburkům

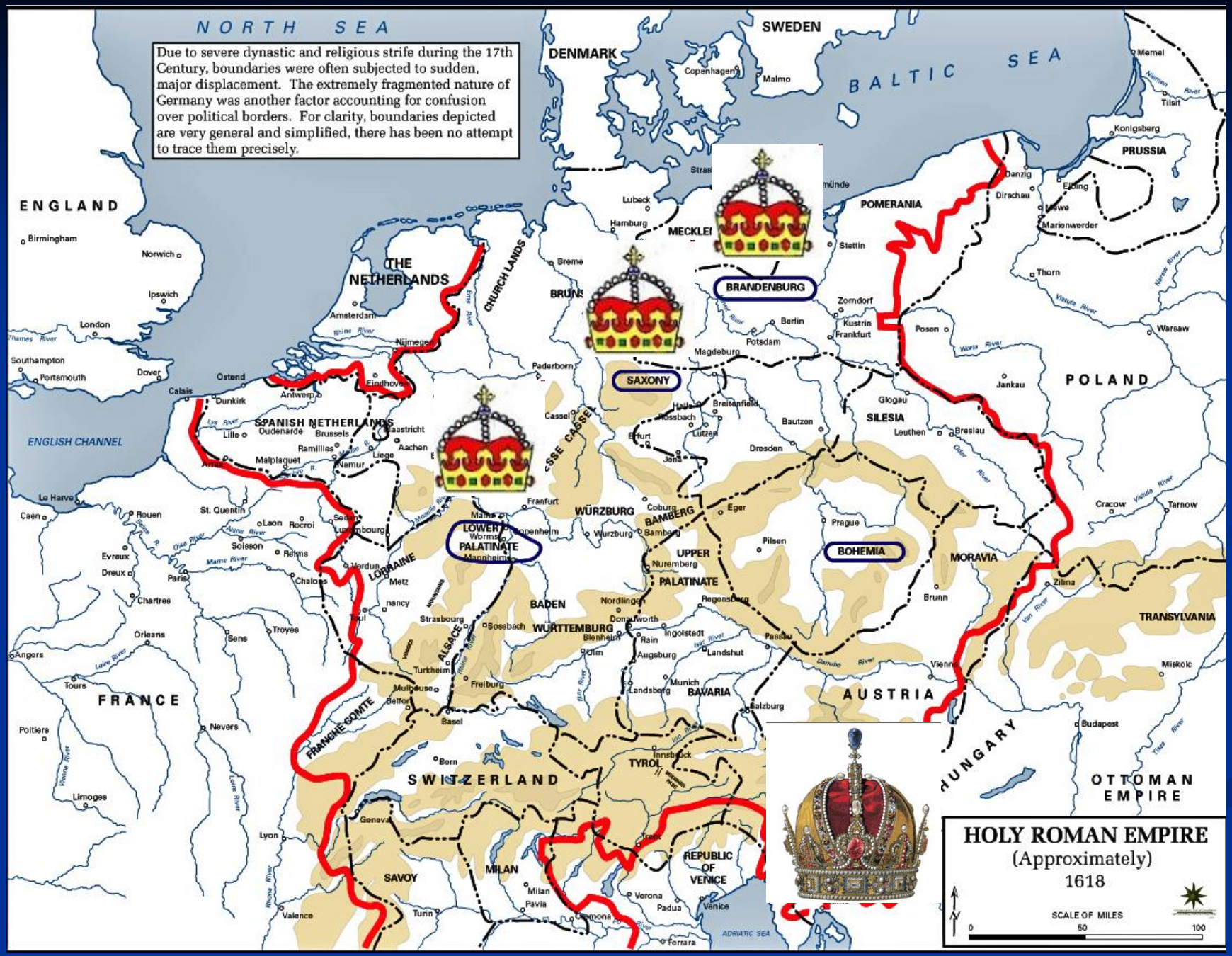
Due to severe dynastic and religious strife during the 17th Century, boundaries were often subjected to sudden, major displacement. The extremely fragmented nature of Germany was another factor accounting for confusion over political borders. For clarity, boundaries depicted are very general and simplified, there has been no attempt to trace them precisely.
NORTH SEA
BALTIC SEA
ENGLAND
SWEDEN
DENMARK
Copenhagen
Malmo
PRUSSIA
Konigsberg
Memel
Tilsit
Danzig
Elbing
Marienwerder
POMERANIA
Stettin
Lubeck
Hamburg
Bremen
THE NETHERLANDS
CHURCH LANDS
Amsterdam
Nijmegen
Eindhoven
Antwerp
Ostend
Dunkirk
Calais
Dover
Portsmouth
Southampton
London
Birmingham
Norwich
Ipswich
ENGLISH CHANNEL
SPANISH NETHERLANDS
Lille
Oudenarde
Brussels
Maastricht
Aachen
Liege
Namur
Malplaquet
Ramillies
Le Havre
Caen
Rouen
St. Quentin
Laon
Rocroi
Soisson
Reims
Evreux
Dreux
Paris
Chartres
Chalons
Verdun
Metz
Nancy
Toul
Luxembourg
Sedan
LORRAINE
Orleans
Angers
Tours
Sens
Troyes
FRANCE
Poitiers
Nevers
Limoges
Lyon
Valence
Strasbourg
Sessbach
ALSACE
Turkheim
Mulhouse
Belfort
Freiburg
Basel
FRANCHE COMTE
SWITZERLAND
Bern
Geneva
SAVOY
Turin
MILAN
Milan
Pavia
Cremona
Verona
Padua
Venice
REPUBLIC OF VENICE
Ferrara
ADRIATIC SEA
Innsbruck
TYROL
BRANDENBURG
Berlin
Potsdam
Magdeburg
Zomdorf
Kustrin
Frankfurt
Posen
Warsaw
Thorn
Jankau
POLAND
SAXONY
Paderborn
Cassel
HESSE CASSEL
Erfurt
Jena
Breitenfield
Bautzen
Dresden
Glogau
SILESIA
Leuthen
Breslau
Frankfurt
Mainz
LOWER PALATINATE
Worms
Mannheim
WÜRZBURG
Wurzburg
Coburg
BAMBERG
Bamberg
Eger
Prague
Pilsen
BOHEMIA
MORAVIA
Brunn
Zilina
UPPER PALATINATE
Nuremberg
Regensburg
Passau
BADEN
WÜRTTEMBURG
Nordlingen
Donauworth
Blenheim
Ulm
Rain
Ingolstadt
Augsburg
Landshut
Munich
Landsberg
BAVARIA
Salzburg
Vienna
AUSTRIA
HUNGARY
Budapest
Miskolc
TRANSYLVANIA
Cracow
Tarnow
OTTOMAN EMPIRE
HOLY ROMAN EMPIRE
(Approximately)
1618
SCALE OF MILES
0
50
100

Válka falcká 1621 - 1623

- druhá fáze třicetileté války, zahájená na jaře 1621 po stažení falckých jednotek vedených P. A. Mansfeldem z českých zemí. Proti nim postupovala armáda Katolické ligy pod velením J. T. Tillyho, která do konce roku 1621 obsadila Horní Falc. Král Fridrich V. Falcký získal finanční pomoc od Nizozemí, za kterou postavil dvě armády. Během května a června 1622 však J. T. Tilly obě armády zničil a od října 1622 dobyl většinu Falce. Fridrich Falcký musel uprchnout do Nizozemí a císař Ferdinand II. předal jeho země i kurfiřtskou hodnost bavorskému vévodovi Maxmiliánovi I.

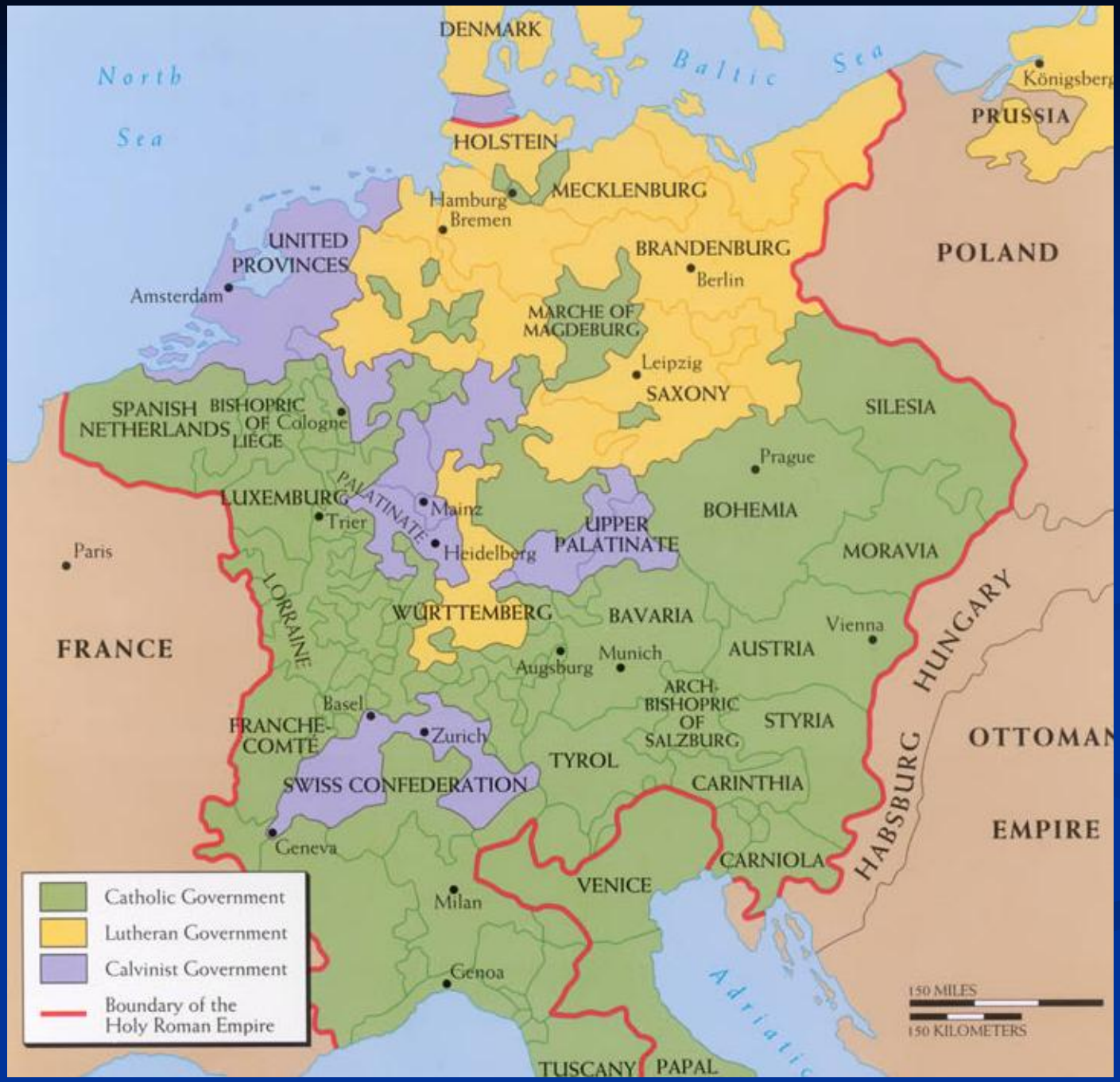
DENMARK
North Sea
Baltic Sea
Königsberg
PRUSSIA
HOLSTEIN
MECKLENBURG
Hamburg
Bremen
UNITED PROVINCES
Amsterdam
BRANDENBURG
Berlin
POLAND
MARCHE OF MAGDEBURG
Leipzig
SAXONY
SILESIA
SPANISH NETHERLANDS
BISHOPRIC OF LIEGE
Cologne
Prague
LUXEMBURG
Trier
PALATINATE
Mainz
Heidelberg
UPPER PALATINATE
BOHEMIA
MORAVIA
Paris
LORRAINE
WÜRTTEMBERG
BAVARIA
Vienna
FRANCE
Augsburg
Munich
AUSTRIA
HUNGARY
Basel
ARCH-BISHOPRIC OF SALZBURG
STYRIA
FRANCHE-COMTÉ
Zurich
TYROL
OTTOMAN
SWISS CONFEDERATION
CARINTHIA
HABSBURG
EMPIRE
Geneva
CARNIOLA
VENICE
Milan
Genoa
Adriatic
TUSCANY
PAPAL
Catholic Government
Lutheran Government
Calvinist Government
Boundary of the Holy Roman Empire
150 MILES
150 KILOMETERS

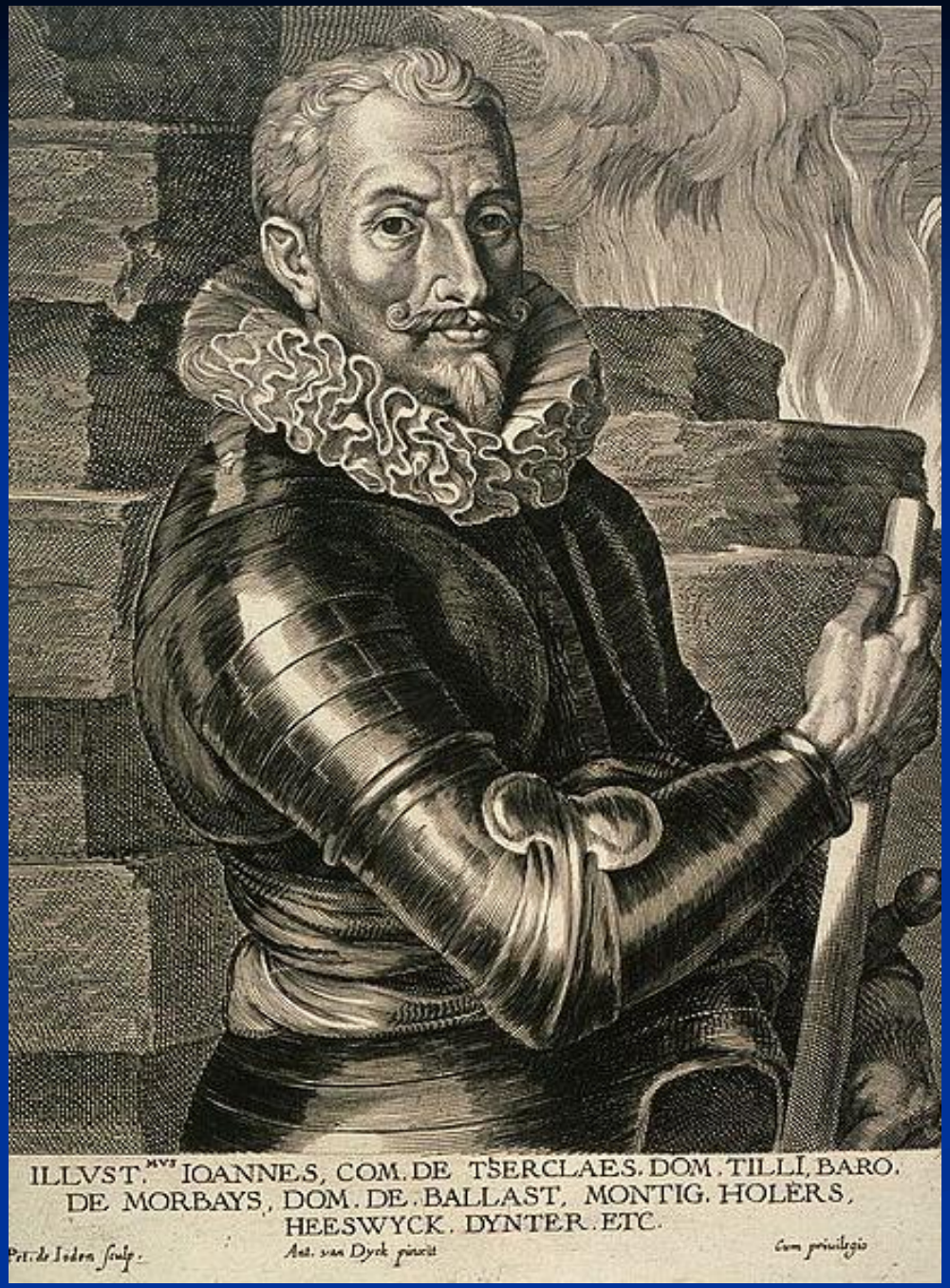

Jan Tserclaes TILLY vojevůdce Katolické ligy

Tilly 1622 dobyl Heidelberg hlavní město Falce

Válka dánská 1625 - 1629

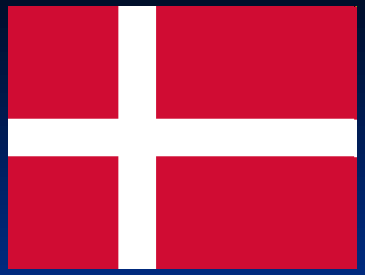

- Anglie, Nizozemí, Dánsko-norské království, Falc a Sasko uzavřely r. 1625 v Haagu koaliční smlouvu proti Habsburkům.

- Pomoc v boji proti Habsburkům přislíbila i Francie, Sedmihadsko a Osmanská říše.

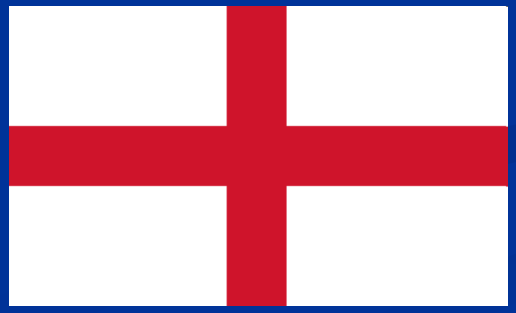
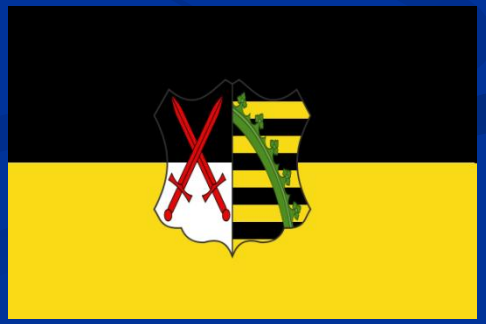

Kristián IV. a válečné operace dánské války

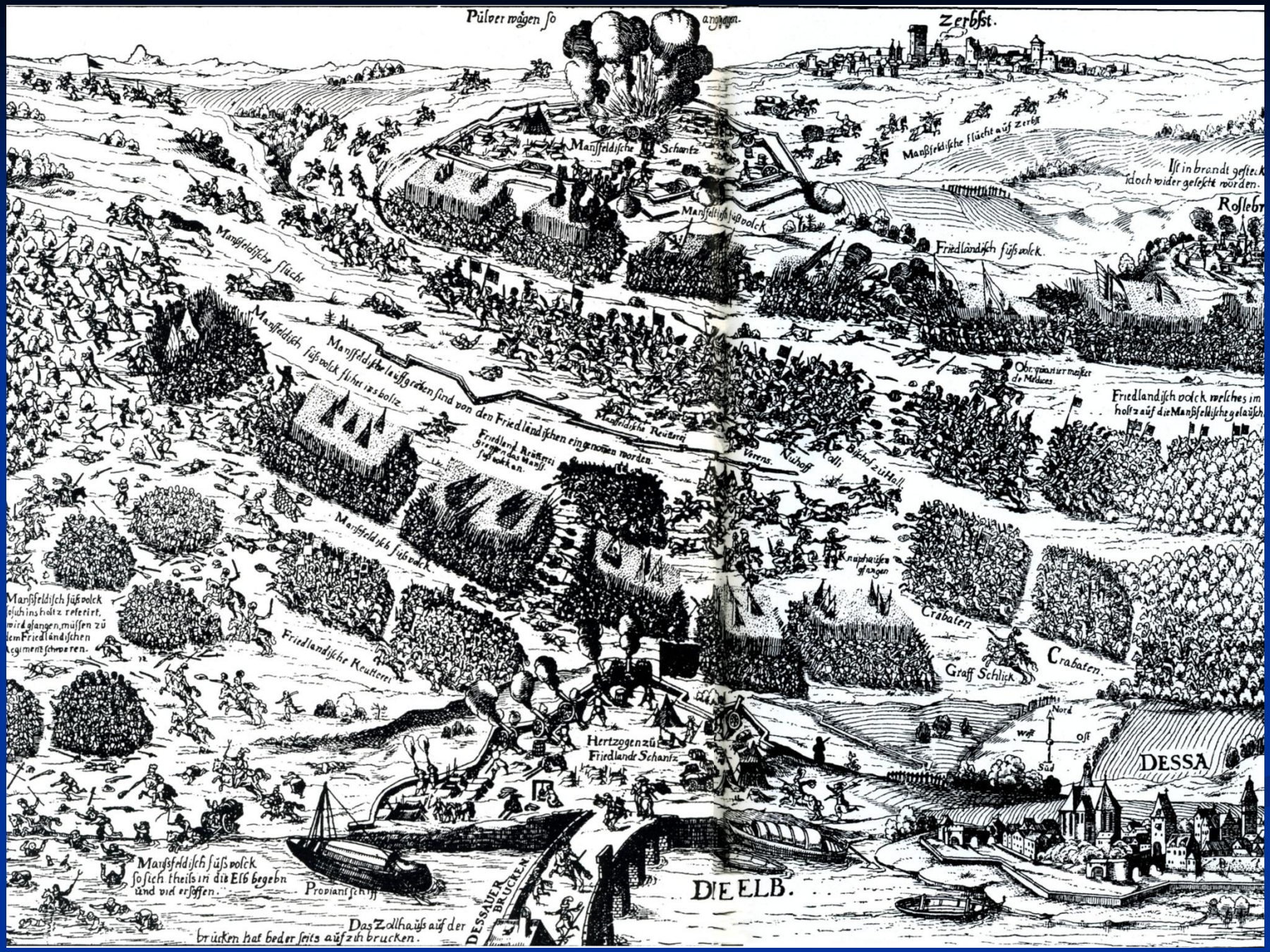
Pülver wägen so angegangen.
Zerbst.
Manßfeldische Schantz
Manßfeldische flücht auf Zerbst
Ist in brandt gestecket doch wider gelescht worden.
Rosleb
Manßfeldisch Fußvolck
Manßfeldische flücht
Friedländisch fußvolck.
Manßfeldisch fußvolck flihet ins holtz
Manßfeldische laußgräben sind von den Friedländischen eingenommen worden.
Friedland Reuterei greifft das Manß. fußvolck an.
Manßfeldische Reuterei
Obr: Pfannenmeister die Mädices.
Friedländisch volck welches im holtz auf die Manßfeldische gelaüfen
Verens.
Kuhoff
Calli
Bischof zu Hall
Manßfeldisch fußvolck
Knipphausen gefangen
Manßfeldisch fußvolck so sich ins holtz retirirt, wird gefangen, müssen zu dem Friedländischen Regiment schwören.
Friedländische Reutterei
Crabaten
Crabaten
Graff Schlick
Nord
West
Ost
Süd
Hertzogen zu Friedland Schantz
DESSA
Manßfeldisch fußvolck so sich theils in die Elb begeben und vil ersoffen.
Proviantschiff
DESSAUER BRÜCKEN
DIE ELB.
Das Zollhaüß auf der brücken hat beder seits aüfzuhrucken.

Dánové
1626 - 1627

1626 Dánové marně obléhají Hukvaldy

Hrad Lukov drželi 1621 – 1627 vzbouřilí Valaši pod vedením Jana Adama z Víckova

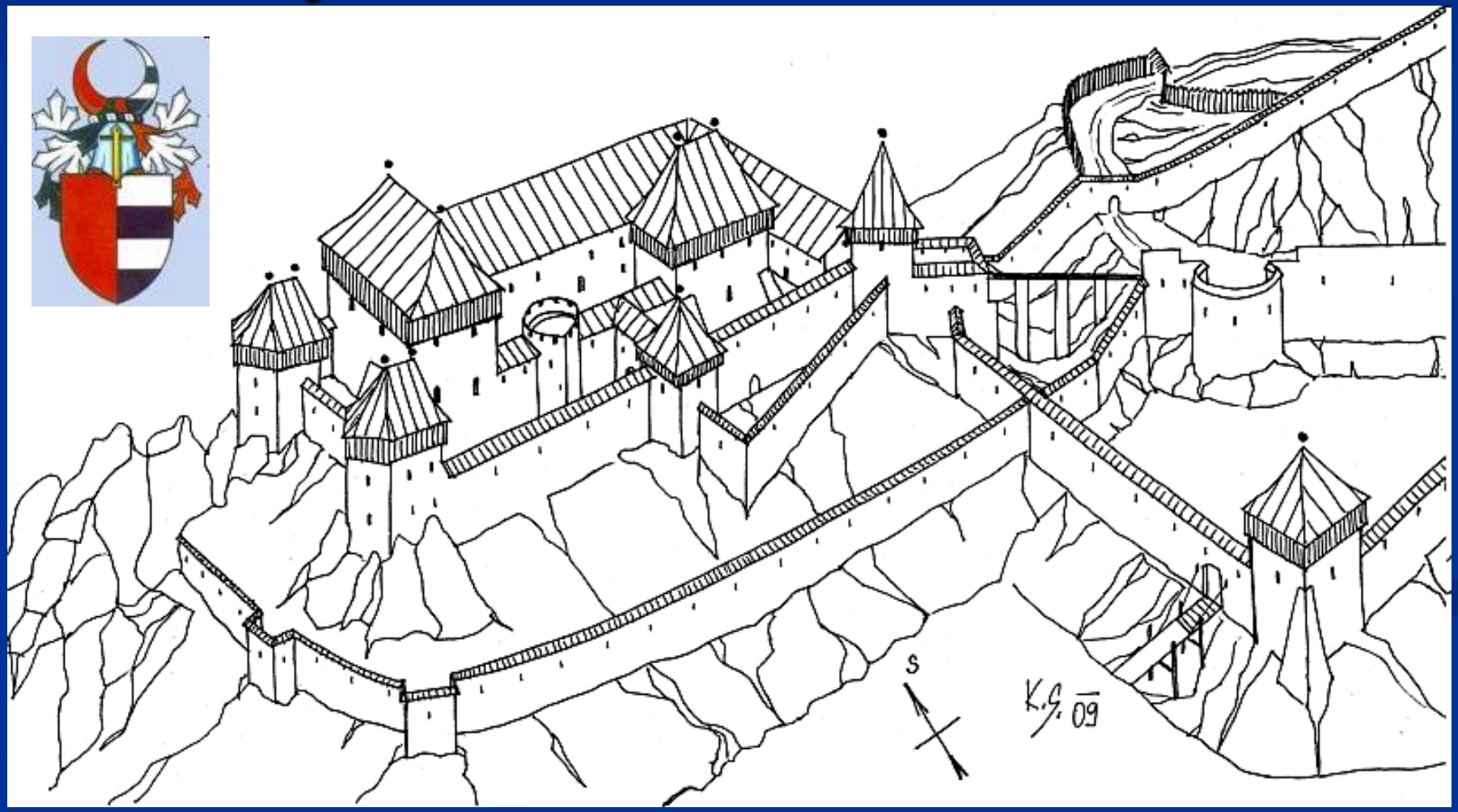

Albrecht Václav Eusebius z Valdštejna

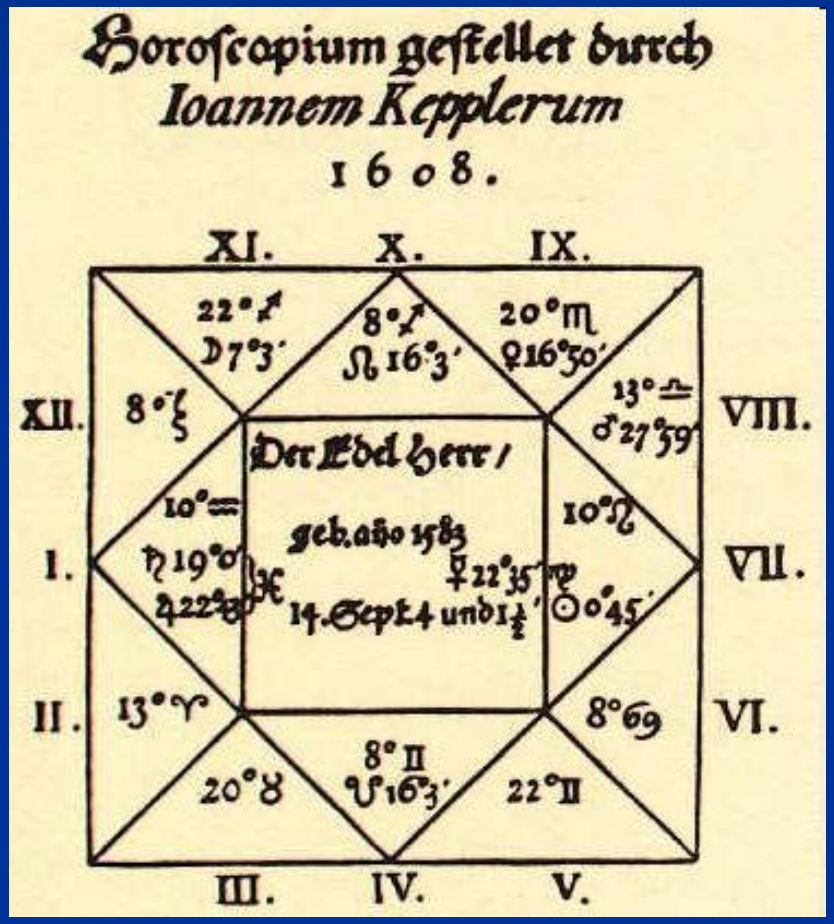

Genealogie Albrechta z Valdštejna

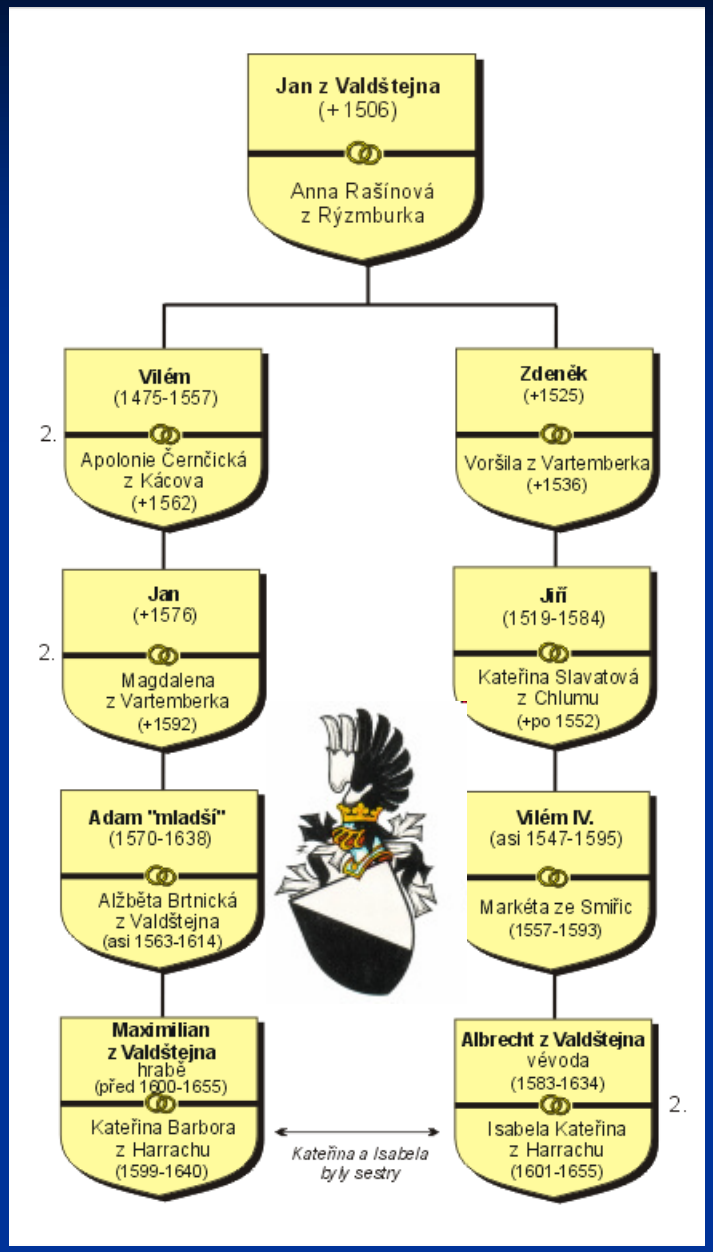

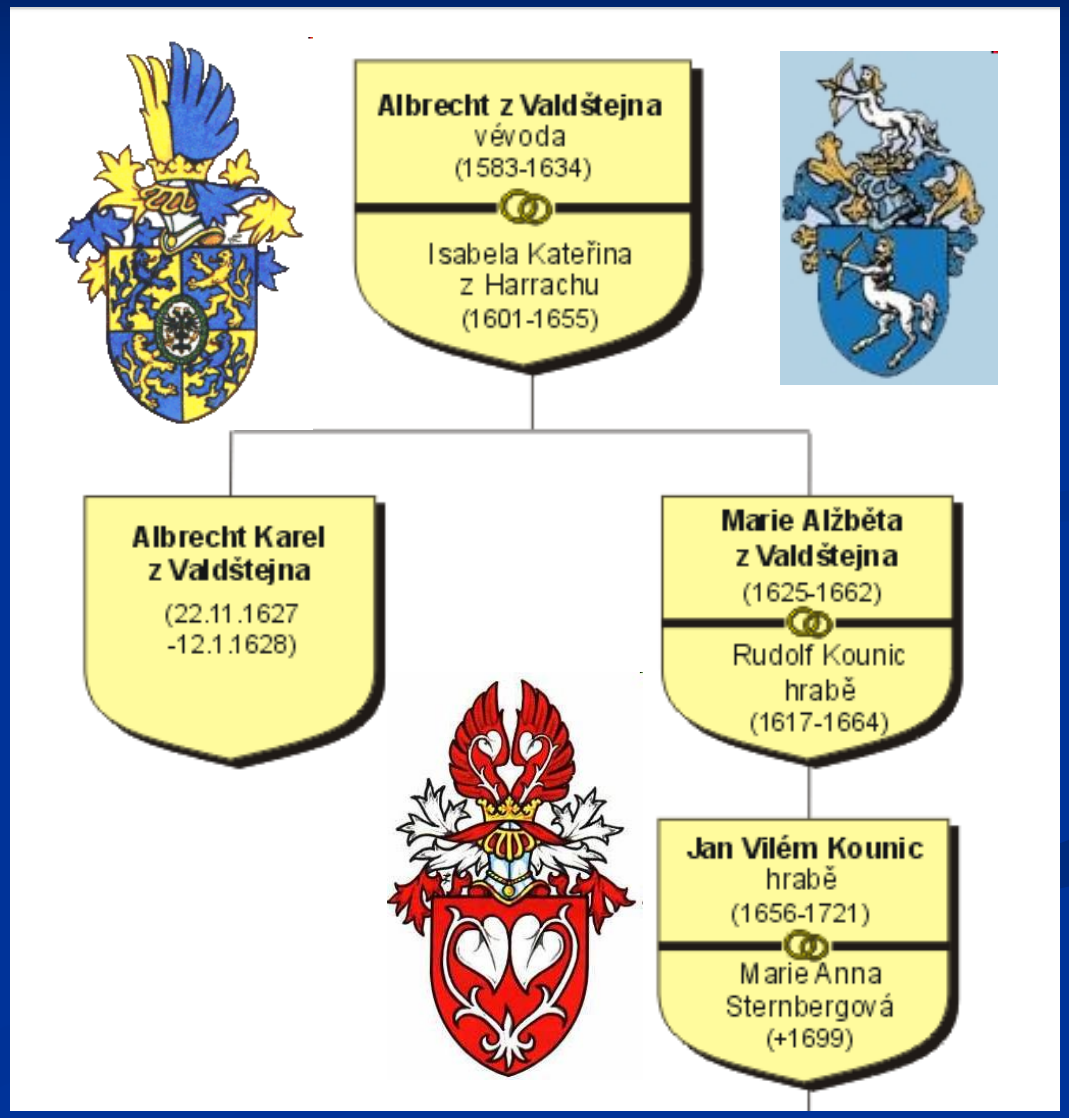

1622 říšský hrabě

1623 říšský kníže

1625 císařský generalissimus

1626 vítězství u Dessavy

1627 vévoda frýdlantský

Řád Zlatého rouna

1628 mincovní právo

generál Baltského moře

Meklenburské vévodství

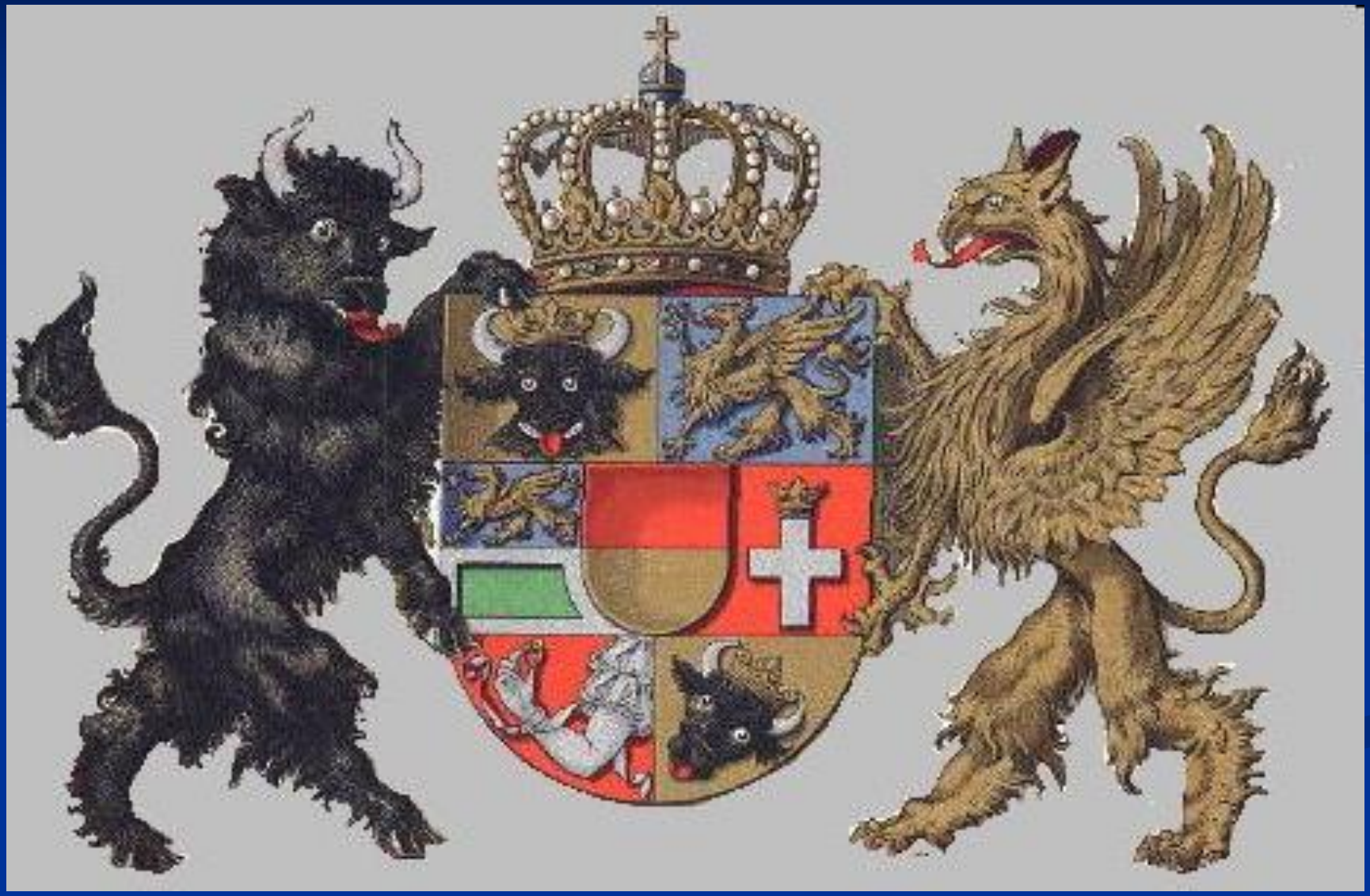

KGR. DÄNEMARK
Schleswig
Flensburg
Schleswig
Ostsee
Bornholm
Danzig
(auton. unt. poln. Hoheit)
Danzig
Elbing
(auton. unt. poln. Hoheit)
Elbing
Hzm. Preußen
Kiel
Bm.
Eutin
Holstein
Lübeck
Stralsund
Rostock
Greifswald
Vorpommern (schwed.)
Kolberg
Hinterpommern
Ritzebüttel
LH
Lübeck
HL
Wismar
Güstrow
Hzm. Lauen-burg
Schwerin
Hzm. Mecklenburg
Meckl.-Schwerin
Stade
Altona
Hamburg
HH
Stettin
Strelitz
M.-Güstrow
Graudenz
Gft. Olden-burg
Hzm. Bremen (schwed.)
HB
Bremen
Lüneburg
Bromberg
Thorn
(auton. unt. poln. Hoheit)
Thorn
Schwedt
Verden
Hzm.
HK
Weichsel
Landsberg
Kurfürstentum Brandenburg
Havel
Aller
Celle
Weser
Hzm. Calen-berg
Lüneburg
Stendal
Bm.
Elbe
Berlin
Spree
Potsdam
Frankfurt
Küstrin
Posen
Fsm.
Minden
Hannover
Braunschweig
Schwiebus
Warthe
Osnabrück
Gft. Ravensberg
Bm.
Magdeburg
Oder
Hildesheim
Hildesh.
GL
Detmold
Hzm. Wolfenb.
Goslar
Bm.
Paderborn
AC
Anhalt
Cottbus
Paderborn
Hzm.
HK
Fsm.
GM
Nordhausen
Halle
Fsm. Wohlau
Kurfürstentum Sachsen
Eichsfeld
GS
Kassel
GW
Mühlhausen
Leipzig
Saale
Fsm. Liegnitz
Görlitz
Breslau
HD
SY
Landgft. Hessen-Kassel
Sächs.
Erfurt
Gotha
Herzog-
Altenb.
Dresden
Hzm. Schlesien
Fsm. Brieg
HD
MZ
Marburg
GR
Chemnitz
Lgft. Hessen-Darmstadt
Abtei
HK
Rudolst.
SO
Gießen
Wetzlar
GS
Fulda
GR
Beuthen
FB
FI
Bistum
tümer
Coburg
Frankfurt
GN
MZ
WÜ
Hanau
Schweinfurt
Prag
Moldau
Bm.
Bayreuth
Main
HD
FI
Darmstadt
Würzburg
Bamberg
Bayreuth
Erzbm. Mainz
Würzburg
Bamberg
Sulz-bach
MZ
Erlangen
Königreich Böhmen
Markgrafschaft Mähren
Pfalz
Fsm.
Fürth
Nürnberg
Pfalz-
Sulzbach
Speyer
Rothenburg
Fsm.
Ansbach
Brünn

1627 Řád zlatého rouna

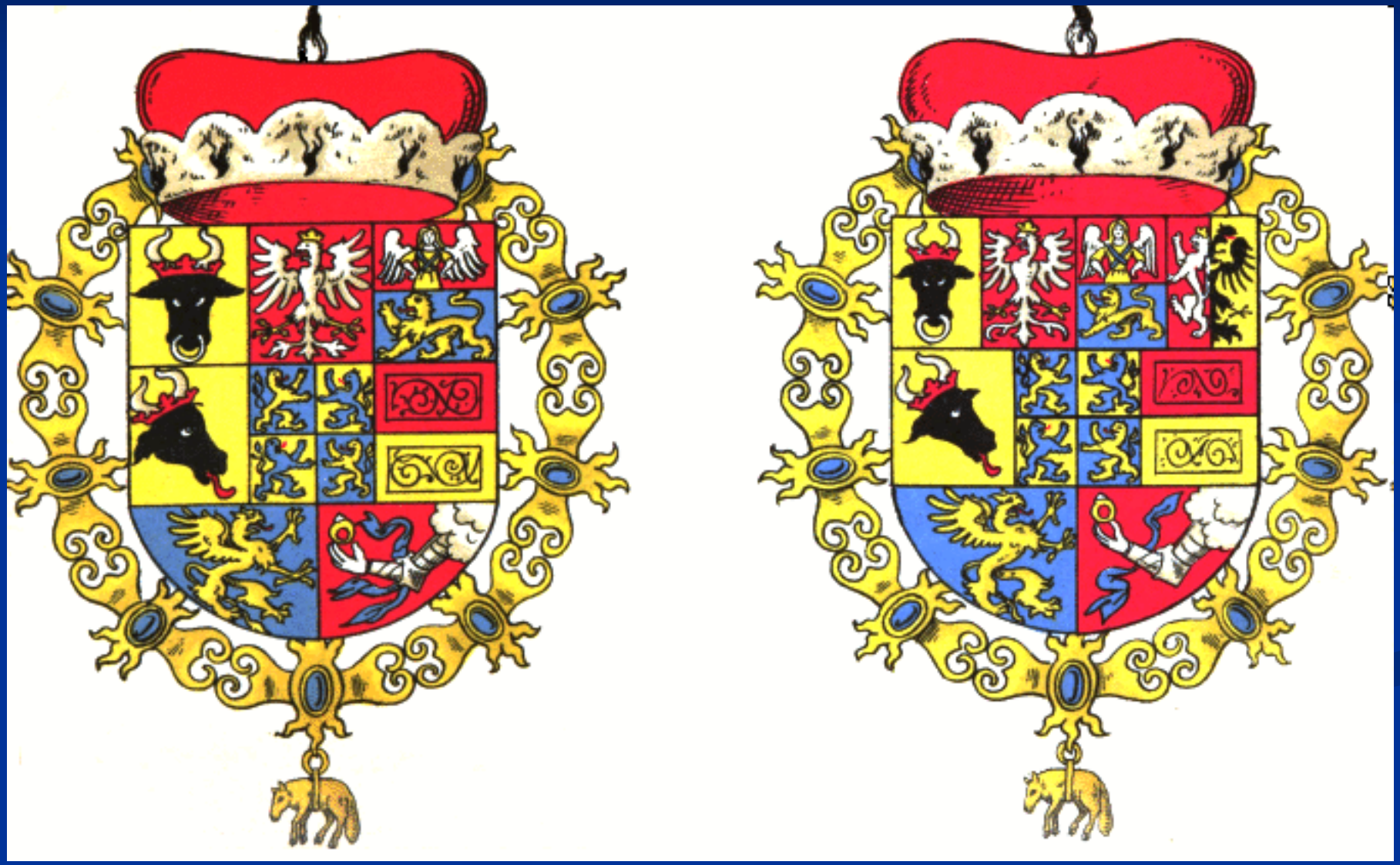

Frýdlantské vévodství

1630 na říšském sněmu v Řezně sesazen Valdštejn z vrchního velení

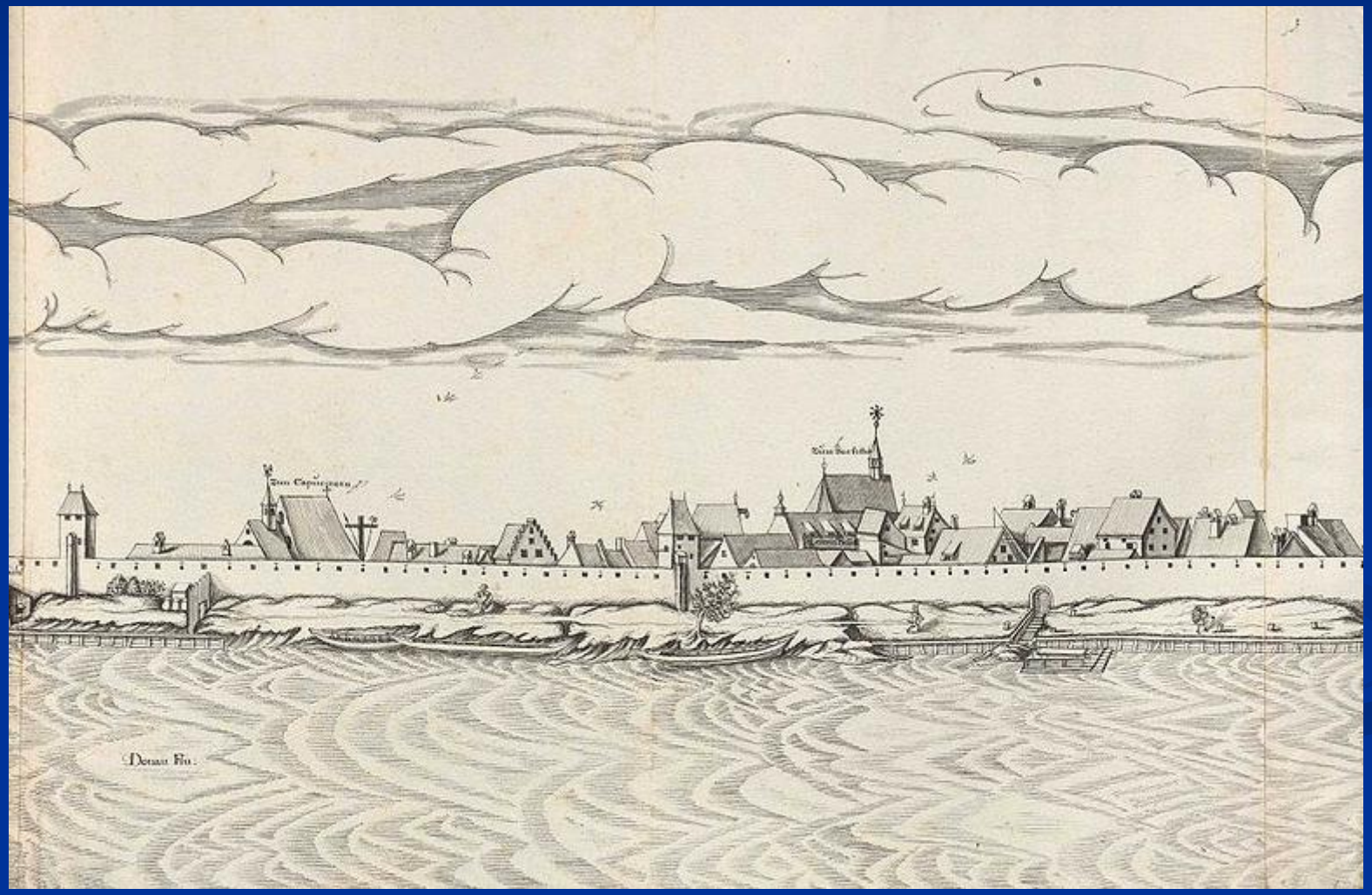

Ferdinand III.
1630 zvolen
římským králem

Válka švédská

1630 - 1635

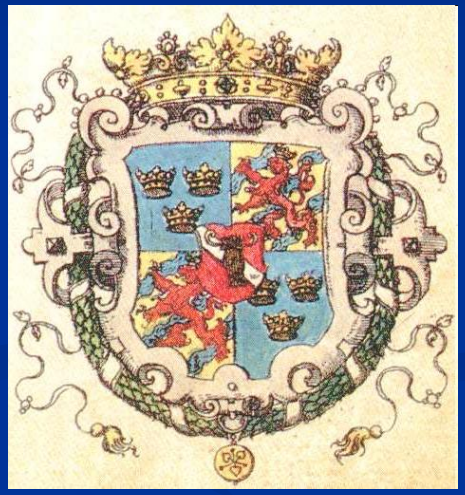

Vylodění 13.000 Švédů v Pomořansku

Švédská válečná galeona Vasa 1628

Vylodění Švédů u ústí Odry 1630

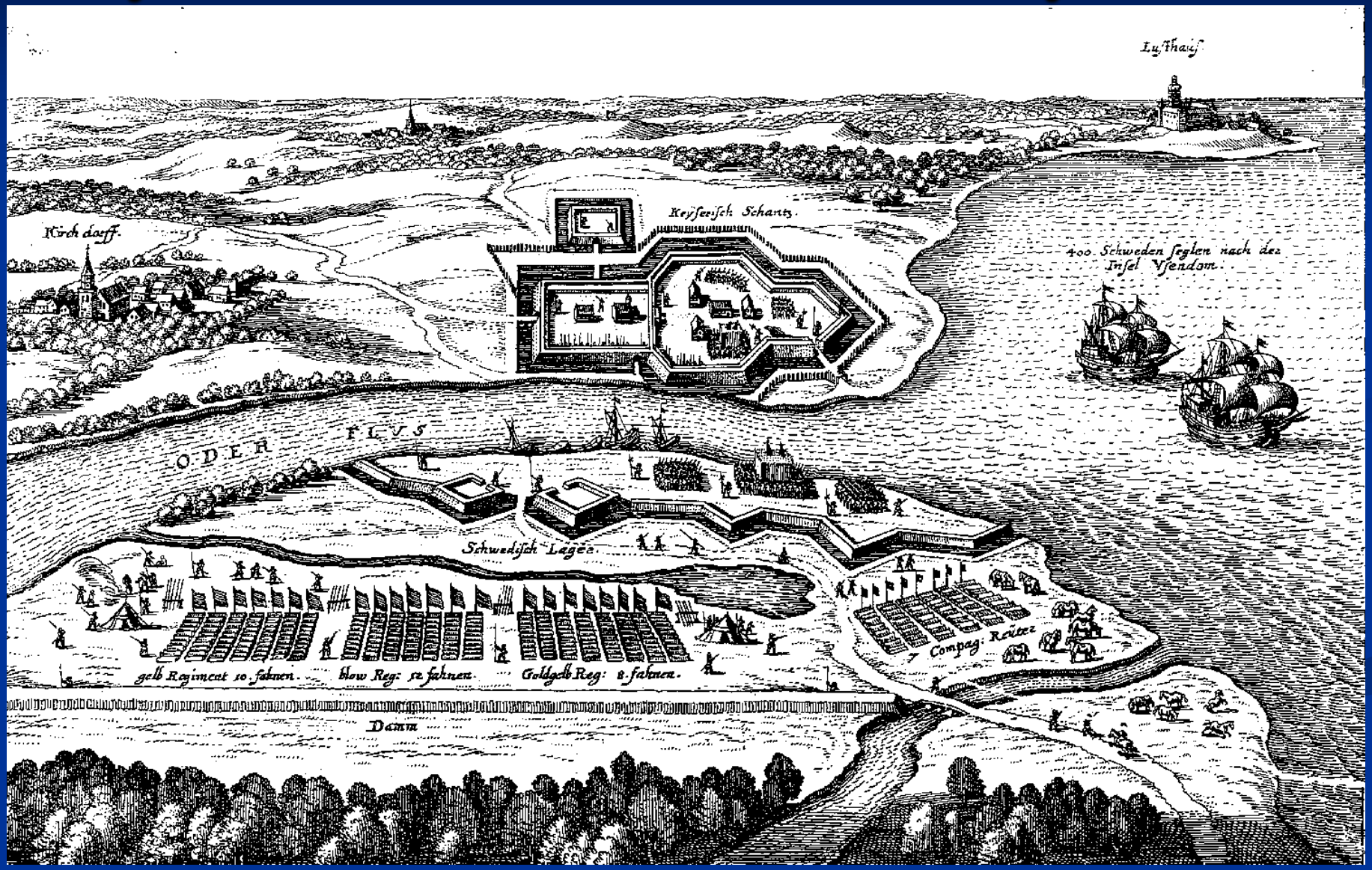

Tilly dobyl Magdeburg – květen 1631

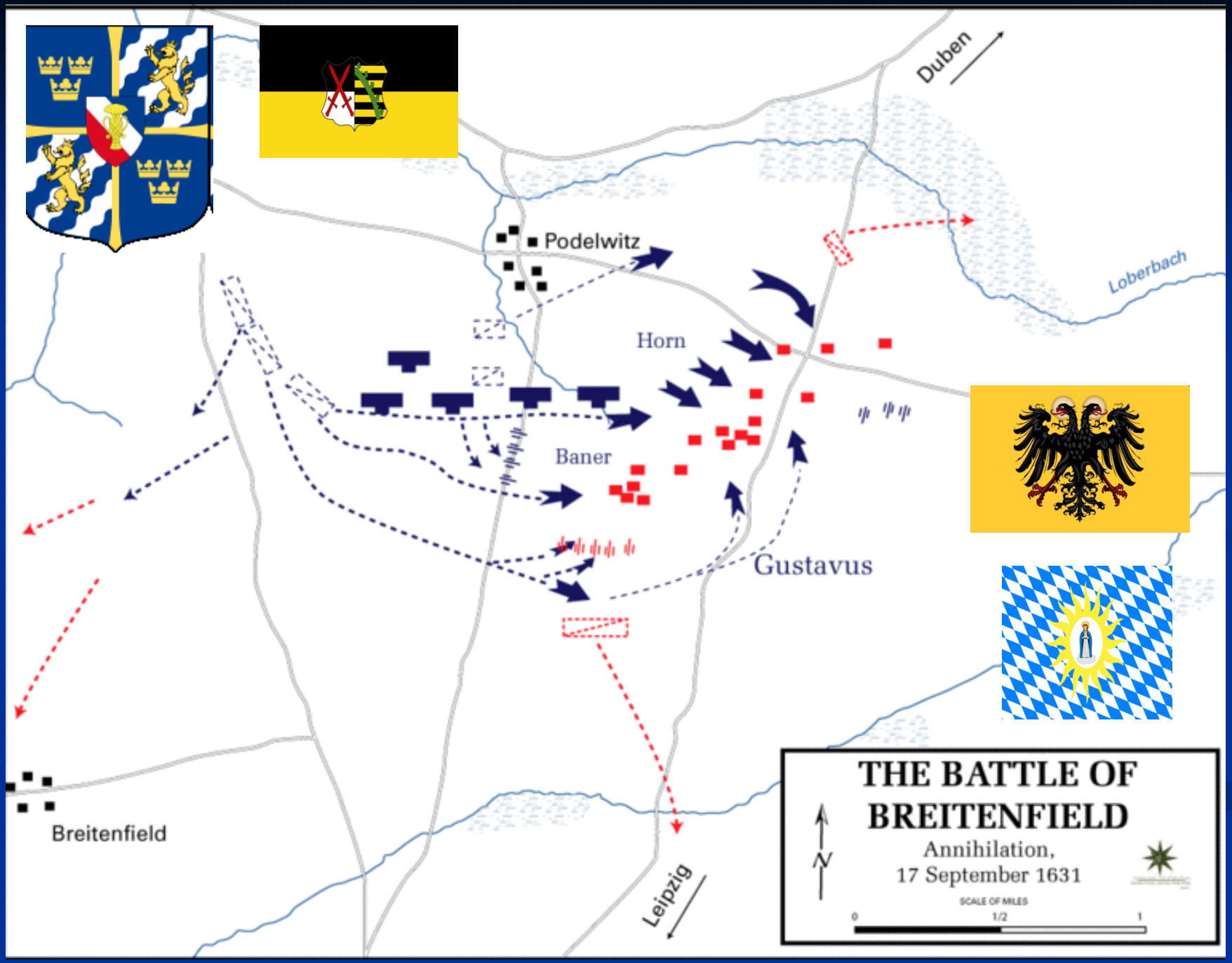
THE BATTLE OF BREITENFIELD
Annihilation,
17 September 1631
SCALE OF MILES
0
1/2
1
N
Duben
Podelwitz
Loberbach
Horn
Baner
Gustavus
Breitenfield
Leipzig

Král Gustav Adolf II. u Breitenfeldu

Díkůvzdání po bitvě

Jan Jiří
kurfiřt saský

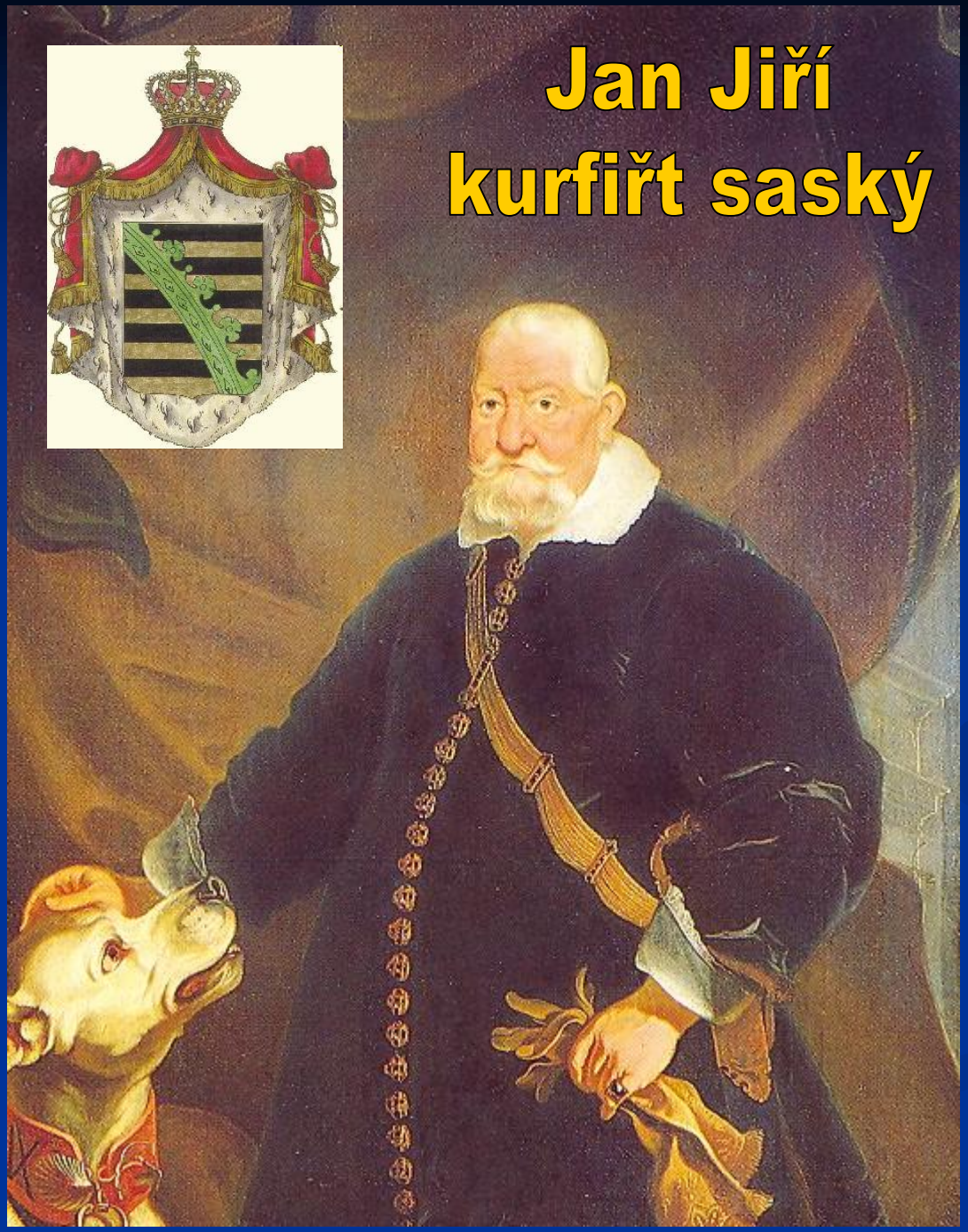

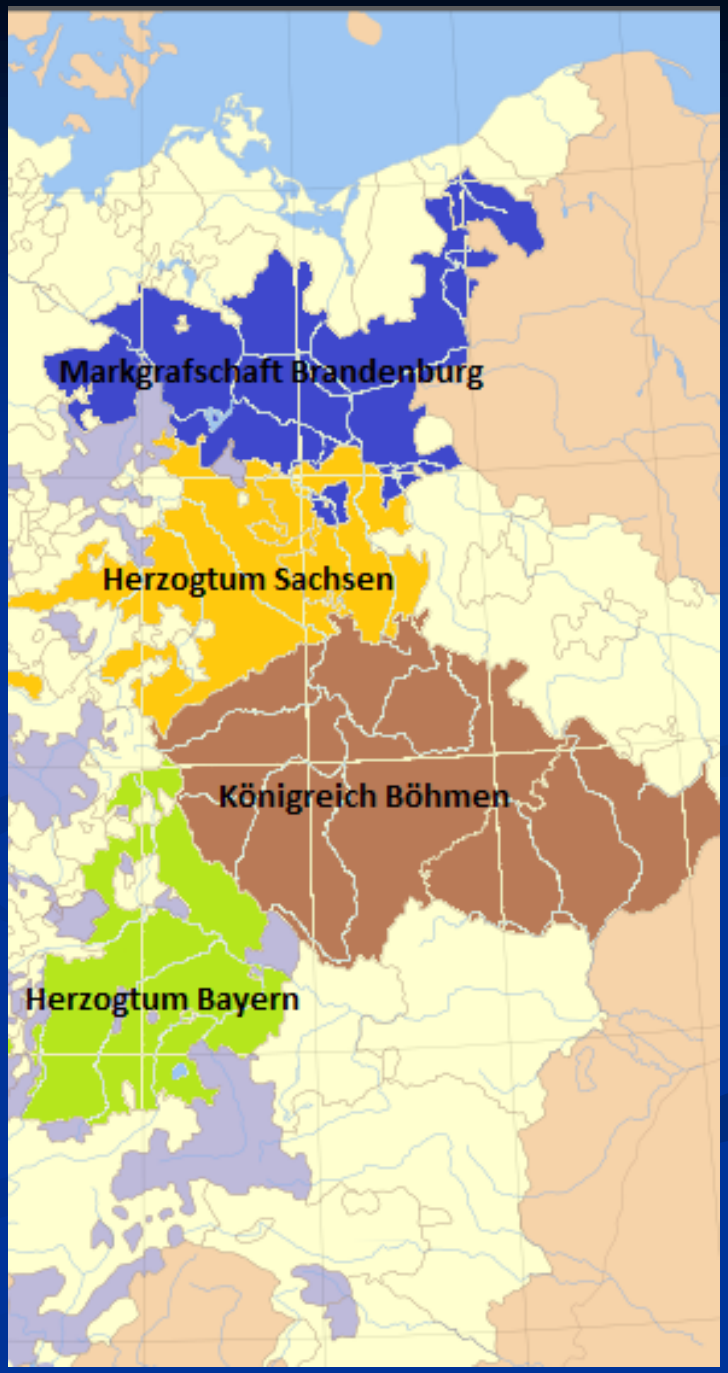

Sasové v Praze 1631 - 1632

- 1. listopadu 1631 saská armáda pod velením Jana Jiřího Arnima překročila hranice Čech. S vojáky se vrátili také někteří členové bývalé vlády třiceti direktorů jako Václav Vilém z Roupova, Jindřich Matyáš Thurn, Jan z Bubna, Ladislav Velen ze Žerotína a další. Tito šlechtici a měšťané ihned začali obsazovat své bývalé statky. Převzali také politickou moc a úřady. Dali sejmout a pohřbít hlavy vůdců stavovského povstání, kteří byli popraveni v červnu roku 1621 a od té doby jejich hlavy visely na Staroměstské mostecké věži v železných koších. Žoldnéři saské armády začali 15. listopadu roku 1631 rabovat pražské domy.

Snesení hlav ze staroměstské mostecké věže

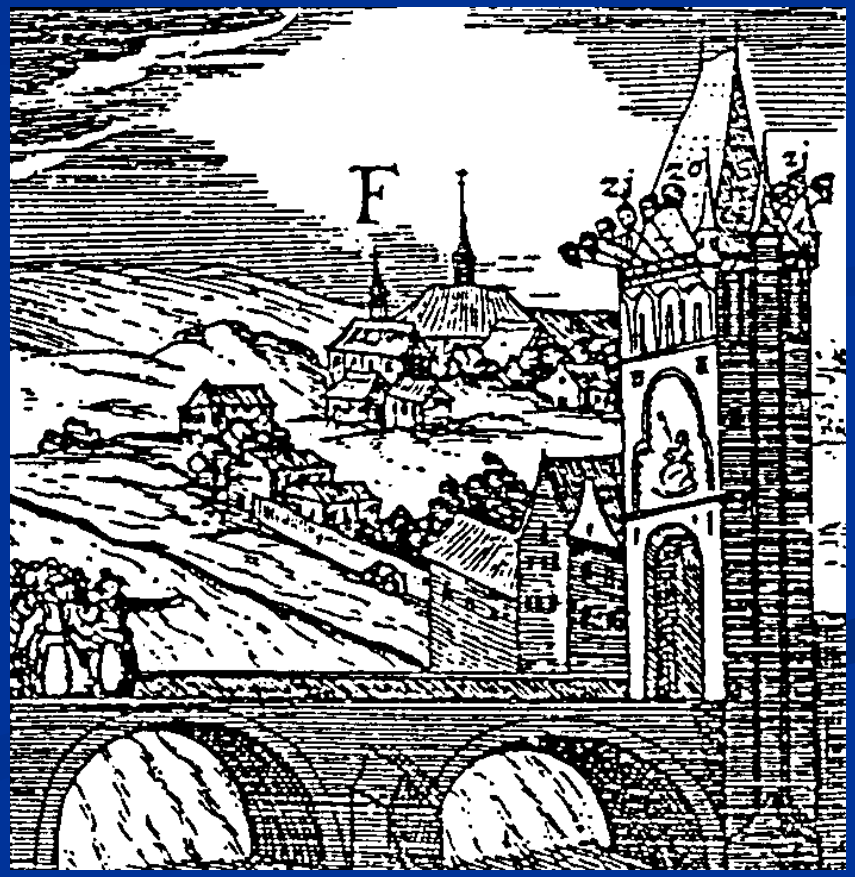

Saská kořist

- Již v lednu 1632 přišel rozkaz kurfiřta Jana Jiřího, aby saští velitelé v Praze všechny skvosty uložené ve zbrojnici a Kunstkomoře pobrali, dobře zabalili a po vodě s bezpečnou stráží poslali do Drážďan. Sasové odvezli kořist z Prahy na 50 vozech: děla, pušky, staré zbroje, umělecké předměty, nábytek, obrazy.

1631 Valdštejn opět generalissimem

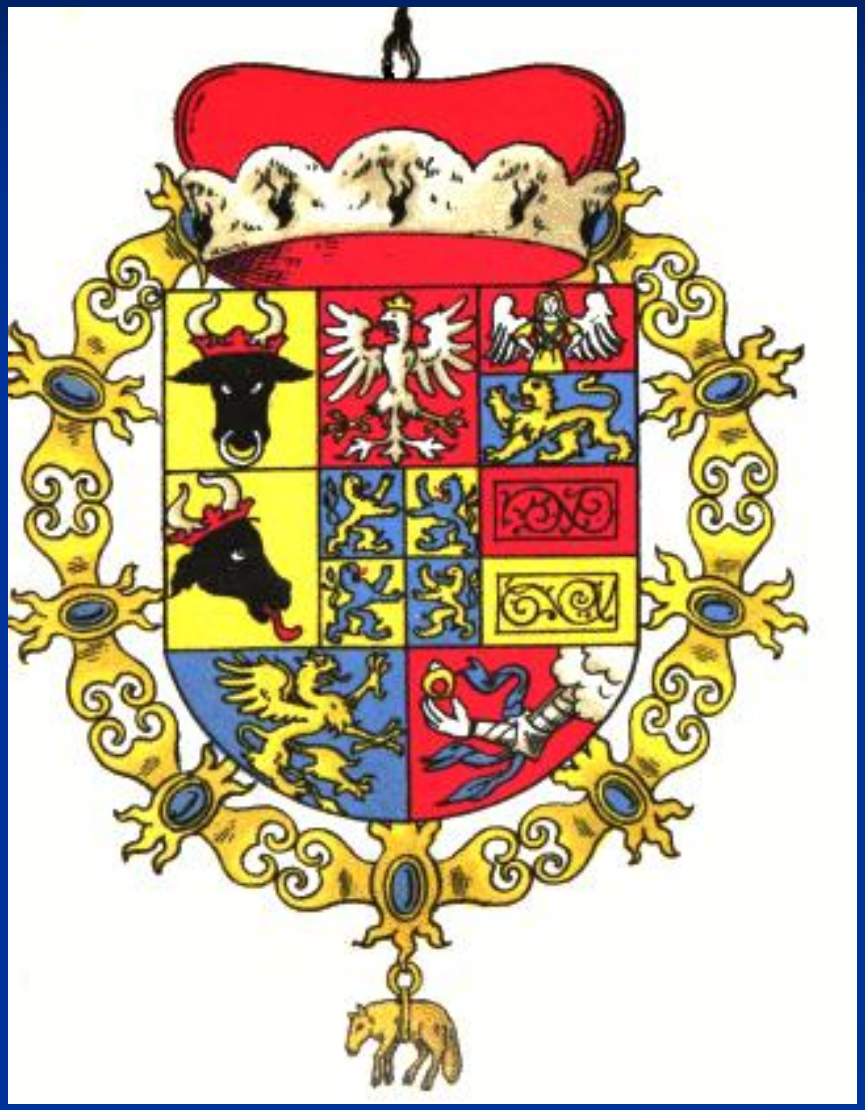

Valdštejnovo tažení 1632

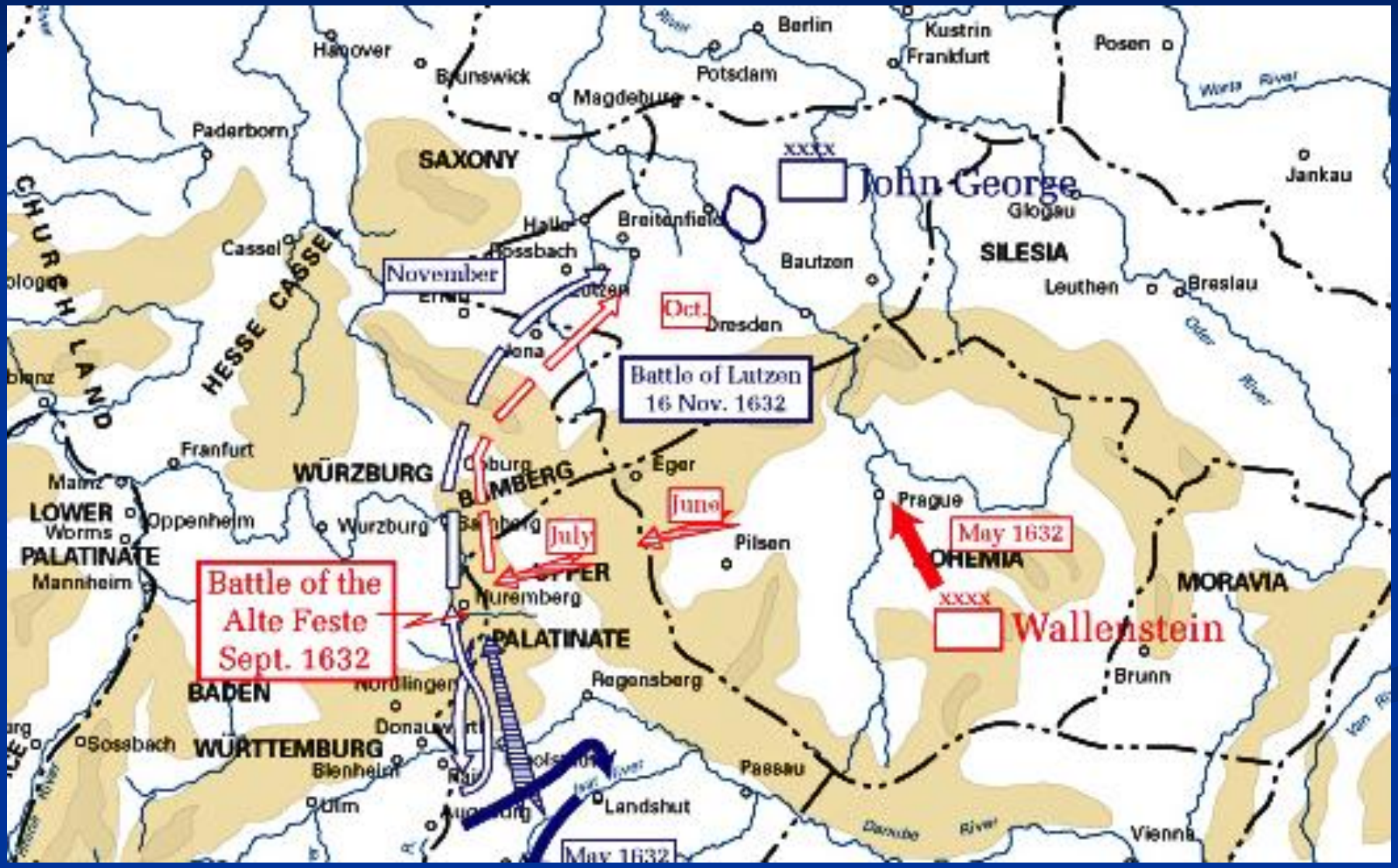

Tažení Švédů 1630 - 1632

16. listopadu 1632

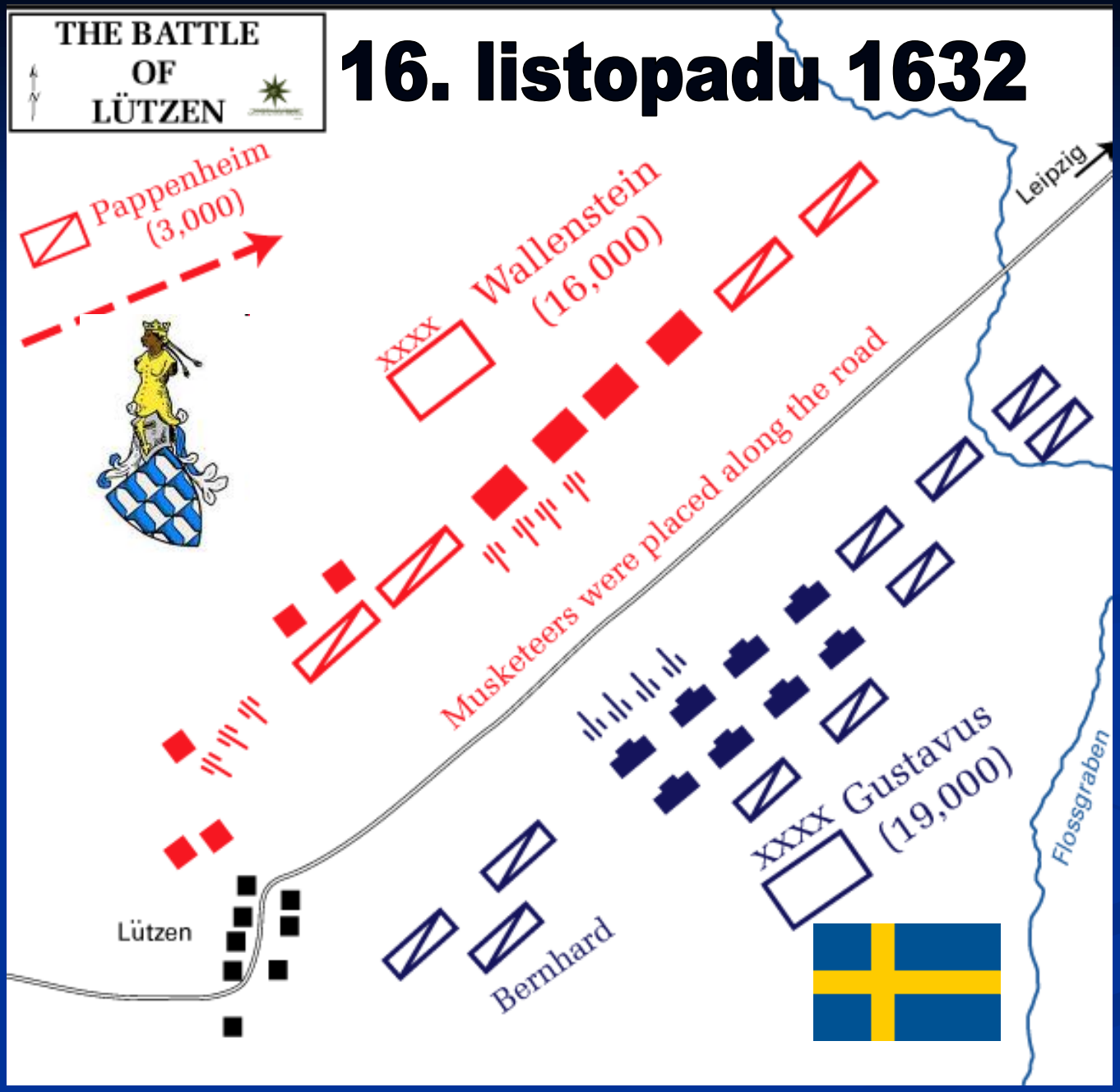

Gottfried z Pappenheimu

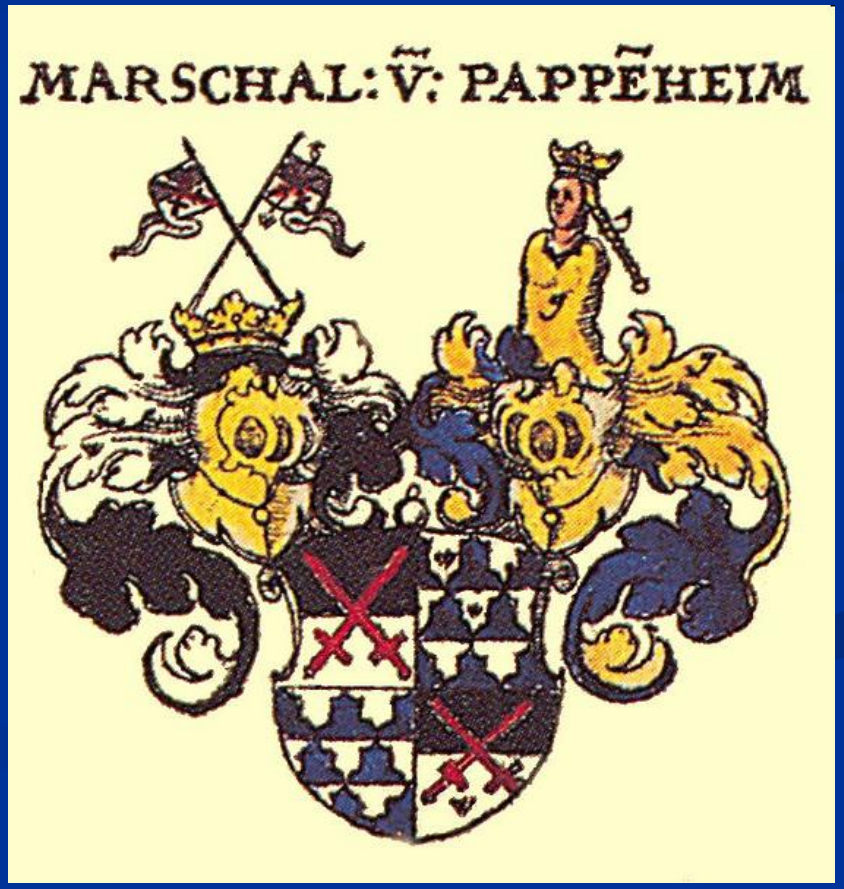

Kyrysníci

Valdštejnův dopis Pappenheimovi

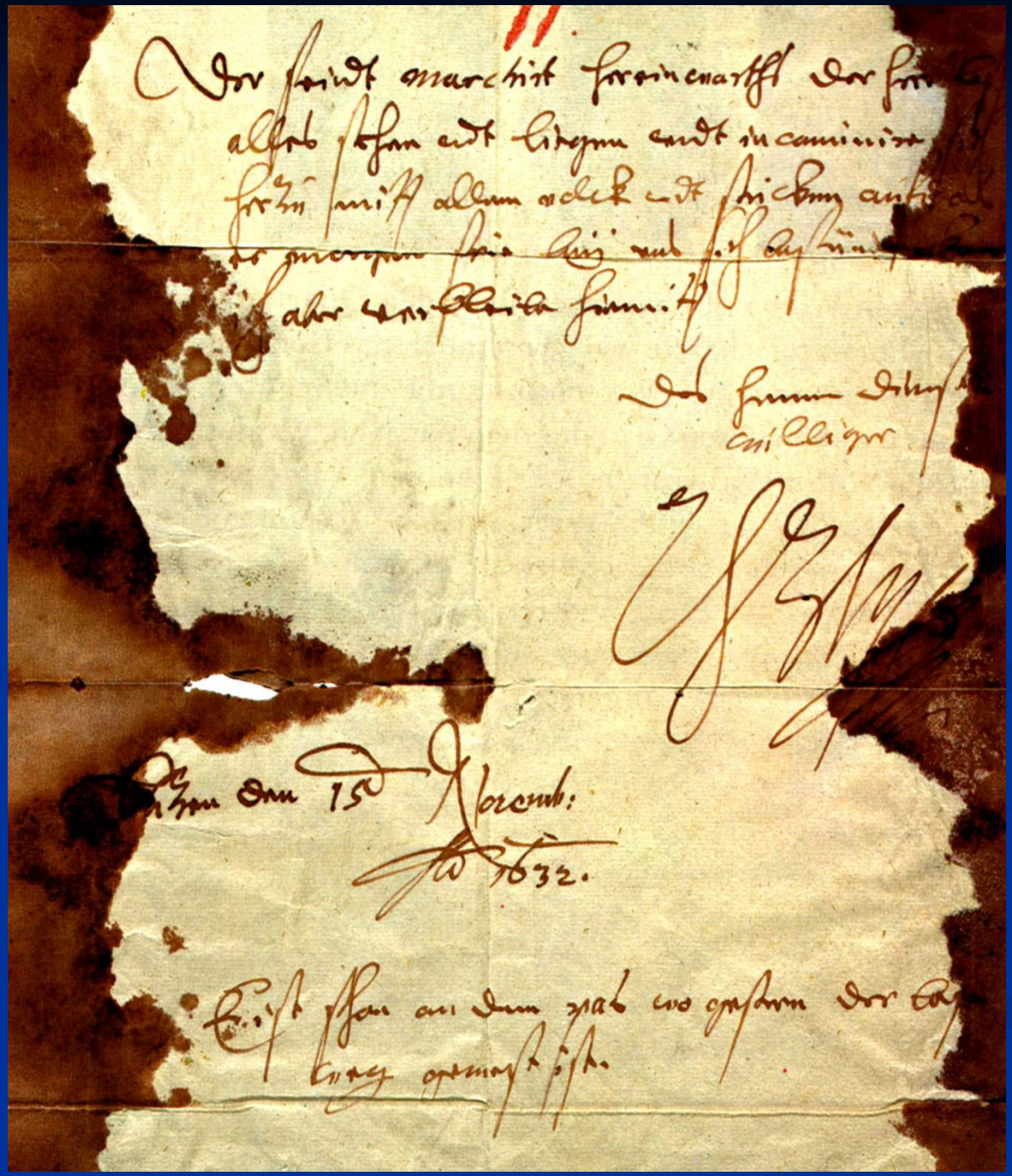

Smrt švédského krále u Lützenu

Mas Querido

čili Můj miláček.

Patřil k nejoblíbenějším koňům Albrechta z Valdštejna.

Miláček padl

v bitvě u Lützenu

a po restauraci

je opět

v Chebském muzeu

Pappenheimova hrobka

v Strahovském klášteře

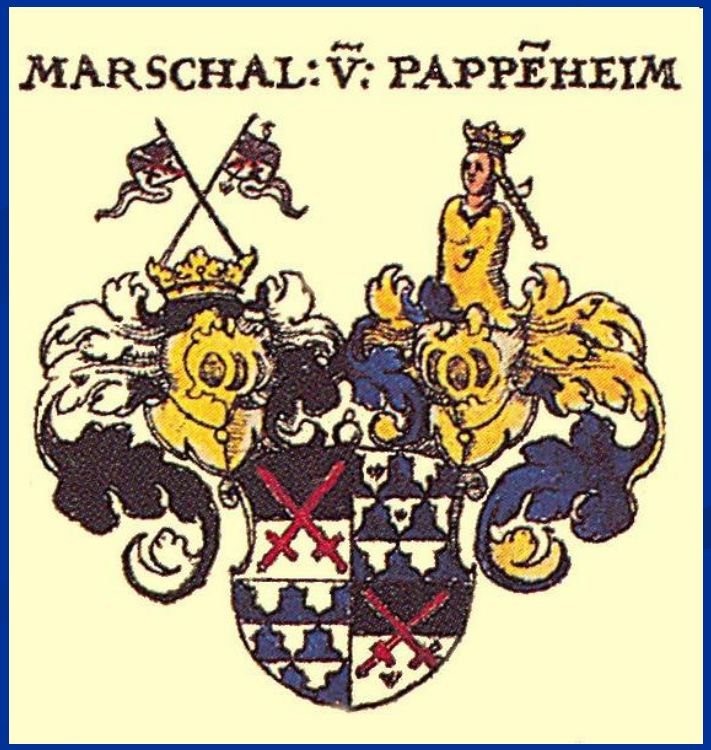

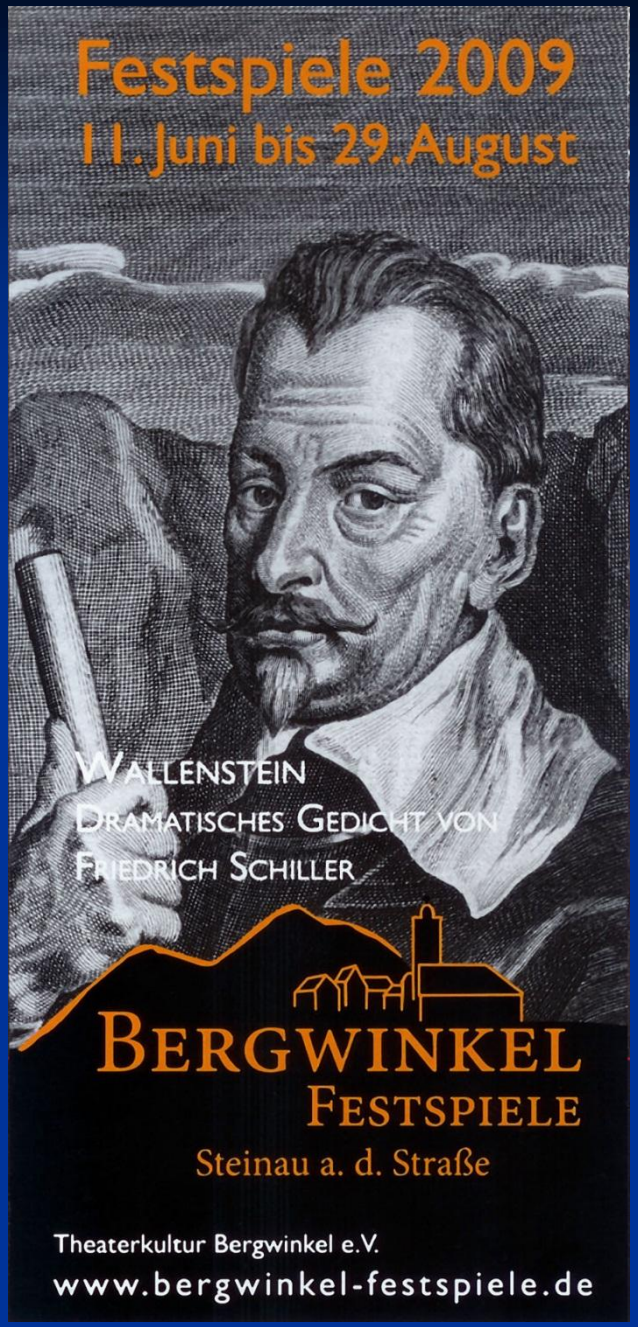

Poznávát své pappenheimské

Delegace pappenheimských kyrysníků 1633 u Valdštejna: „Co je pravdy na tom, že se chystáte zradit císaře?" „Daran erkenn' ich meine Pappenheimer," píše Schiller větu, kterou lze do češtiny přeložit následovně: „Tak ve vás poznávám své pappenheimské" či „po tom poznávám své pappenheimské."

Valdštejnské spiknutí 1630 - 1634

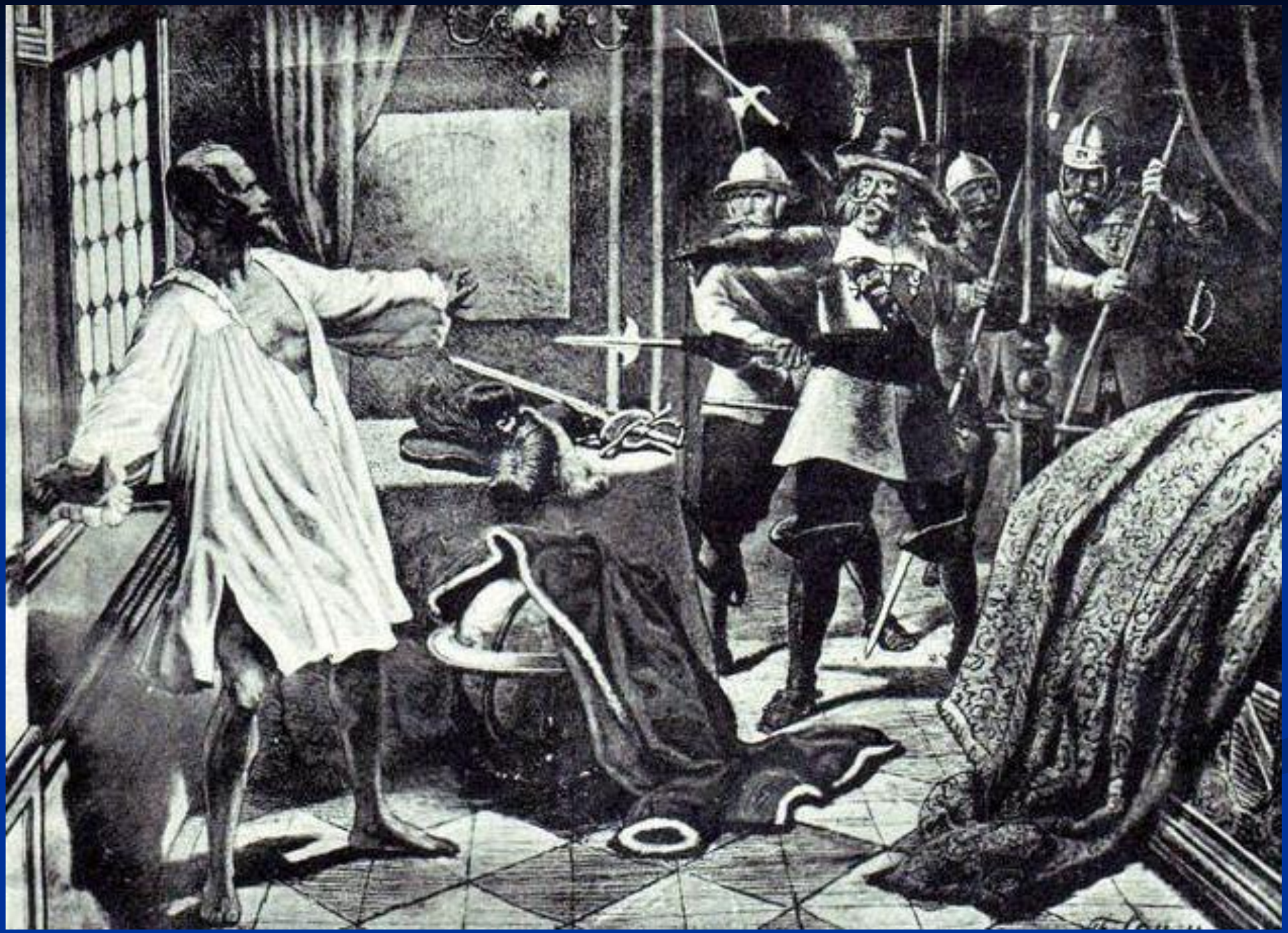

Zavraždění Valdštejna 25. února 1634 v Chebu

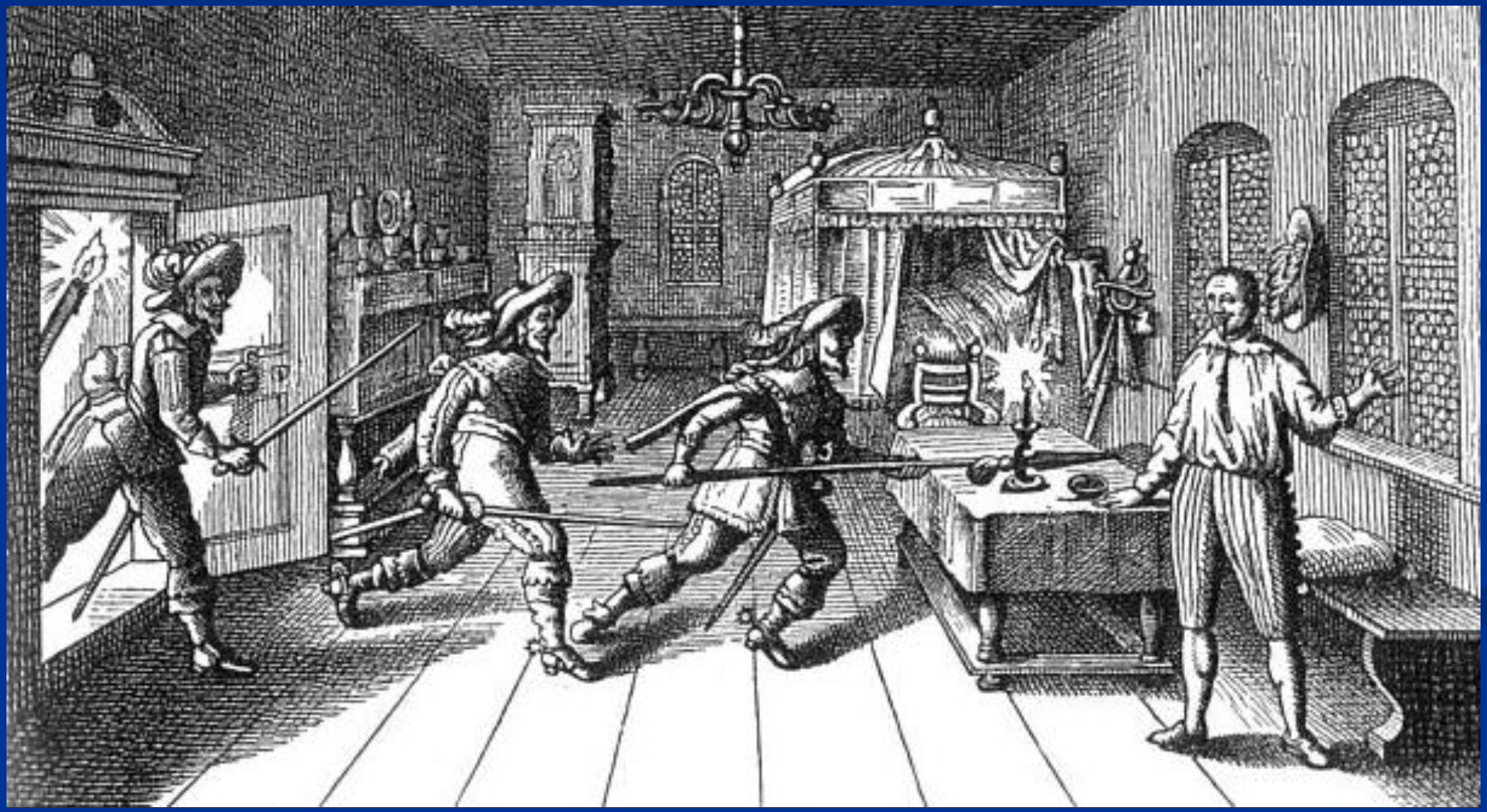

Hrobka Albrechta z Valdštejna v Mnichově Hradišti

Konfiskace valdštejnských panství

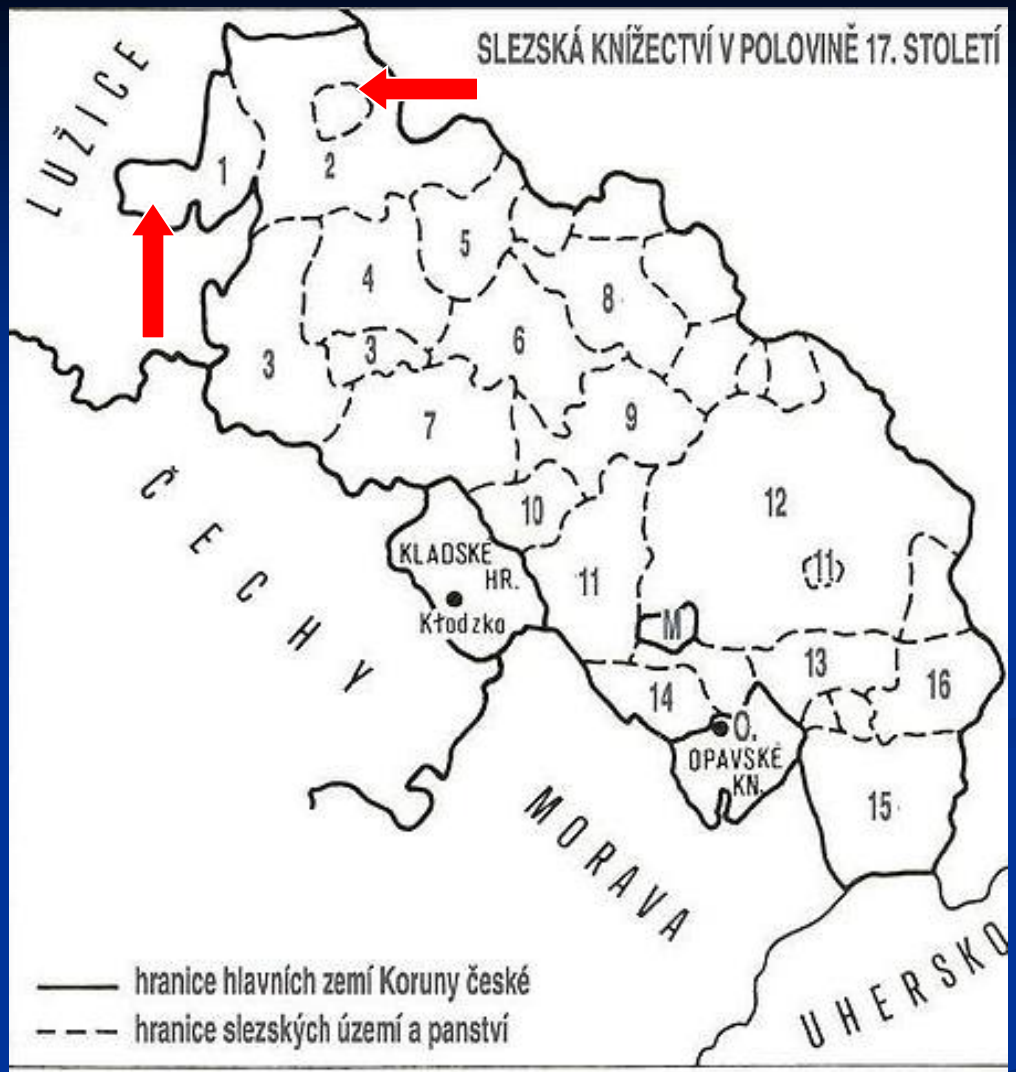

M – moravské území
HR – hrabství
KN – knížectví
O. – Opava

Knížectví:
1 – Zaháňské
2 – Hlohovské
3 – Javorské
4 – Lehnické
5 – Volovské
6 – Vratislavské
7 – Svídnické
8 – Olešnické
9 – Břežské
10 – Minsterberské
11 – Niské
12 – Opolské
13 – Ratibořské
14 – Krnovské
15 – Těšínské
16 – Pštinské panství

1635 – ztráta Horní a Dolní Lužice

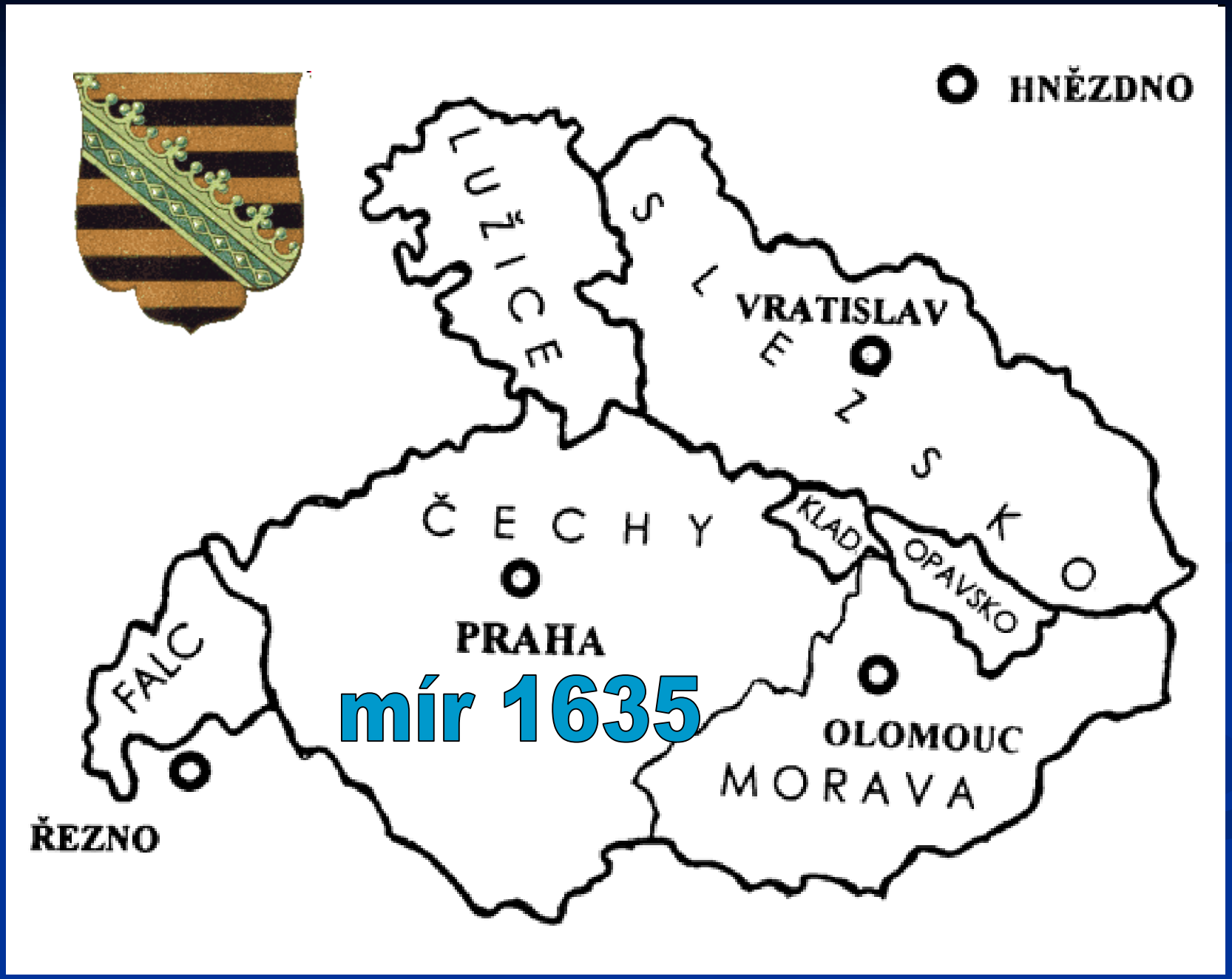
HNĚZDNO
LUŽICE
SLEZSKO
VRATISLAV
ČECHY
KLAD
OPAVSKO
PRAHA
FALC
OLOMOUC
MORAVA
ŘEZNO

mír 1635

BRANIBORSKO
1482 zastaveno Braniborsku, od 1537 trvale braniborské
Svoboda
DOLNÍ LUŽICE
KROSENSKO
Krosno
POL
Chotěbuz
Zahájí
ZAHAŇSKO (1472 - 1549 saské)
Hlohov
HORNÍ LUŽICE
Stinava
Lipsko
SASKO
Budyšín
Zhořelec
Lehnice
Vratislav
Javor
Drážďany
Žitava
Kamenice
Svidnice
SLEZSKO
Opolí
Nisa
Litoměřice
Jizera
Žatec
Ohře
Kladsko
KLADSKO
Cheb
Hradec Králové
Praha
Labe
Kmov
Opava
Berounka
Plzeň
ČECHY
HORNÍ FALC
Vltava
Sázava
Olomouc
Olše
Tábor
Otava
Jihlava
Svratka
Morava
MORAVA
Brno
BAVORSKO
Lužnice
Dunaj
Vltava
Znojmo
Dyje
Břeclav
Váh
Rožmberk

Válka švédsko – francouzská 1635 - 1648

Ludvík XIII.

Kardinál Richelieu

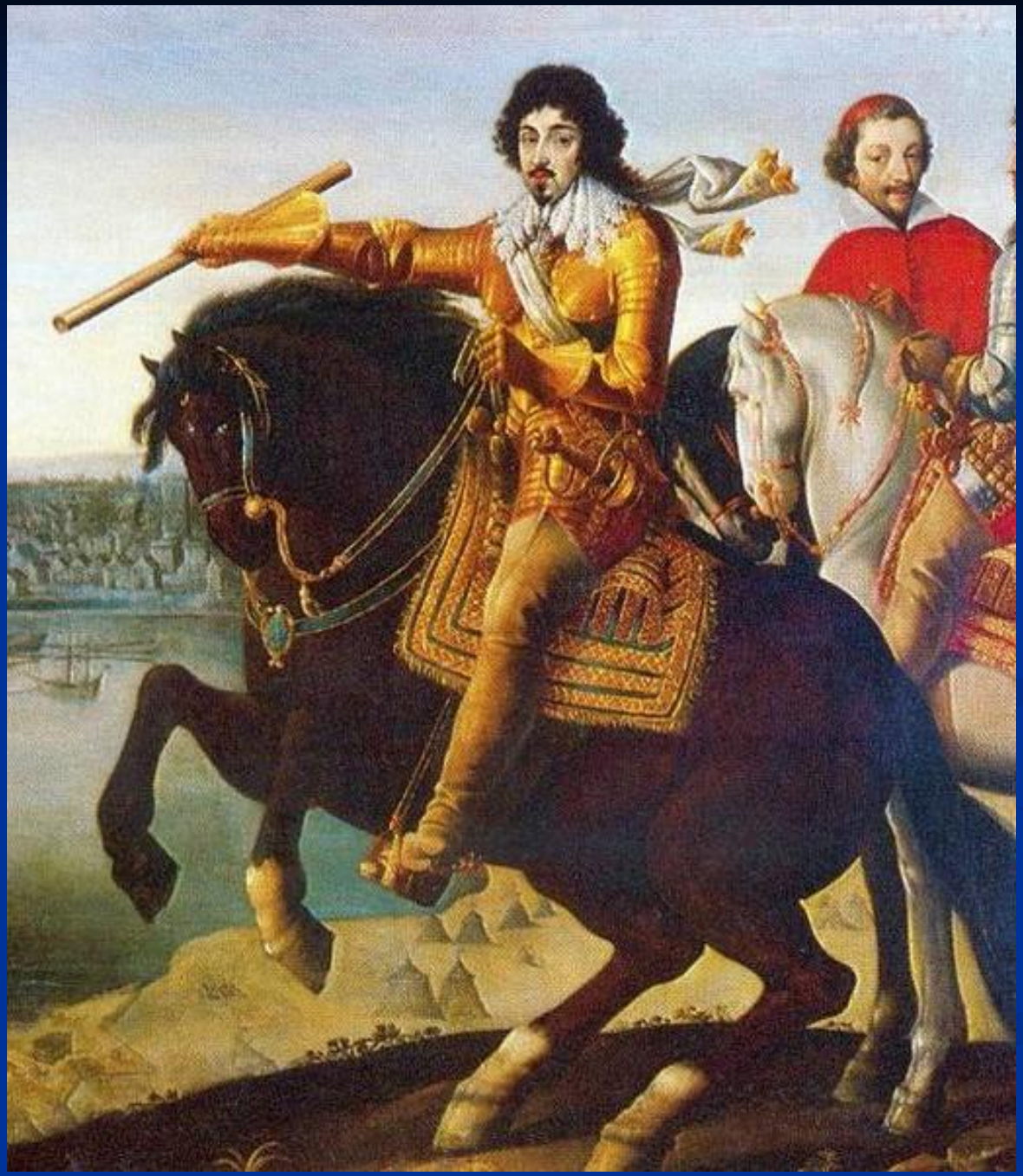

Kardinál Armand Jean du Plessis, vévoda Richelieu

první ministr Ludvíka XIII. v letech 1624–1642

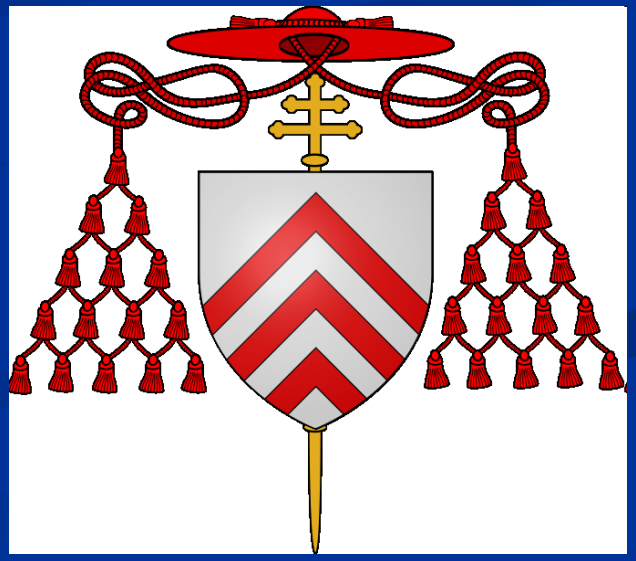

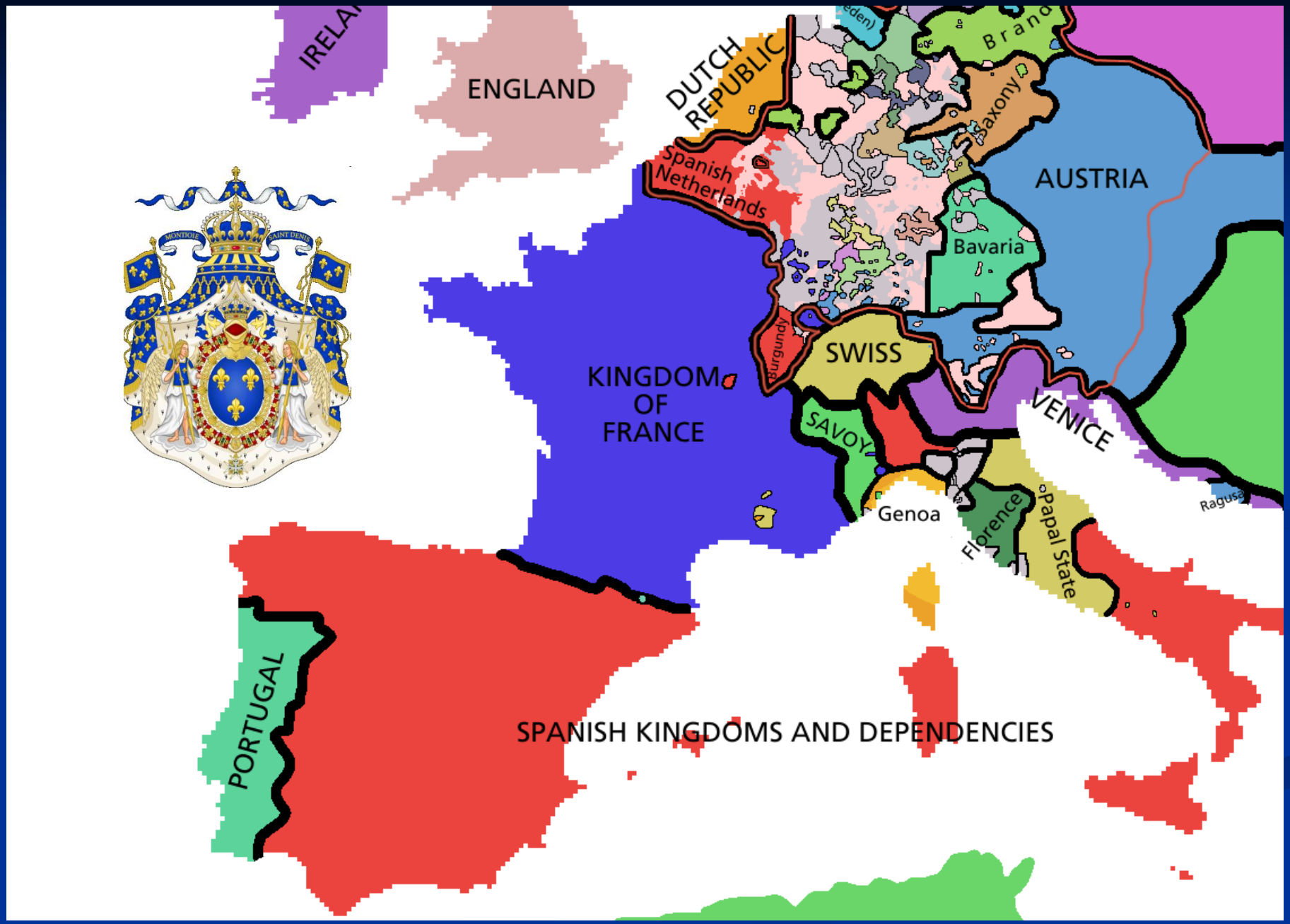
IRELAND
ENGLAND
DUTCH REPUBLIC
Brand
Saxony
AUSTRIA
Spanish Netherlands
Bavaria
Burgundy
SWISS
KINGDOM OF FRANCE
SAVOY
VENICE
Genoa
Florence
Papal State
Ragusa
PORTUGAL
SPANISH KINGDOMS AND DEPENDENCIES

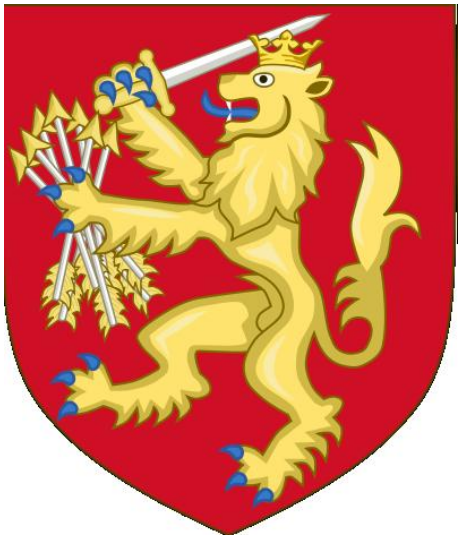

Republika spojených provincií

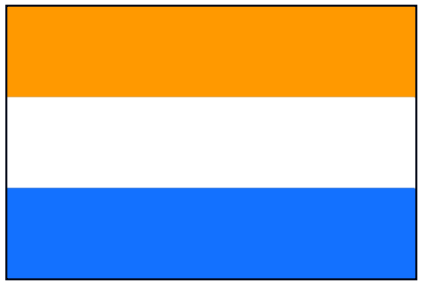

Princ Ludvík Bourbon-Condé

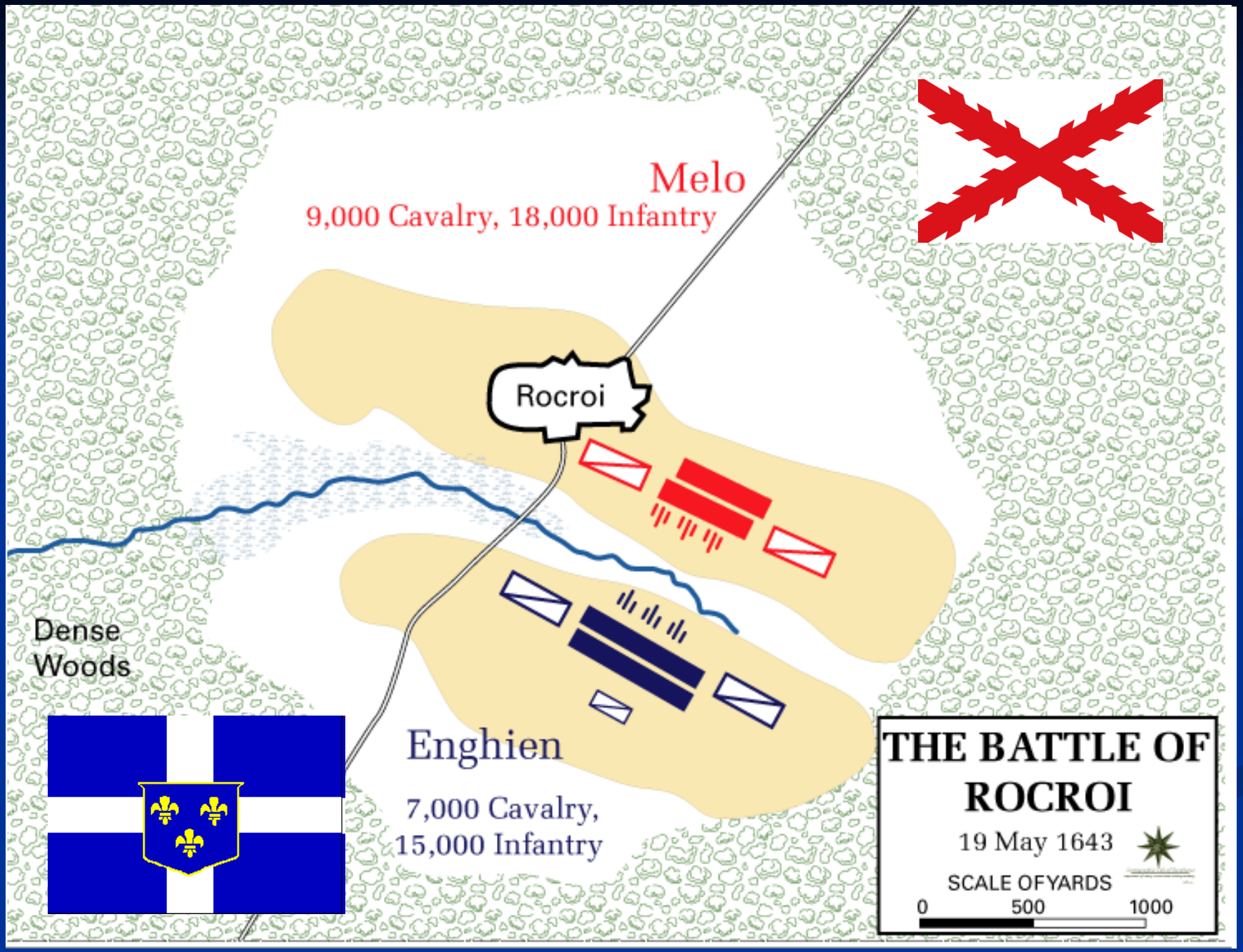
Melo
9,000 Cavalry, 18,000 Infantry
Rocroi
Dense
Woods
Enghien
7,000 Cavalry,
15,000 Infantry
THE BATTLE OF
ROCROI
19 May 1643
SCALE OFYARDS
0
500
1000

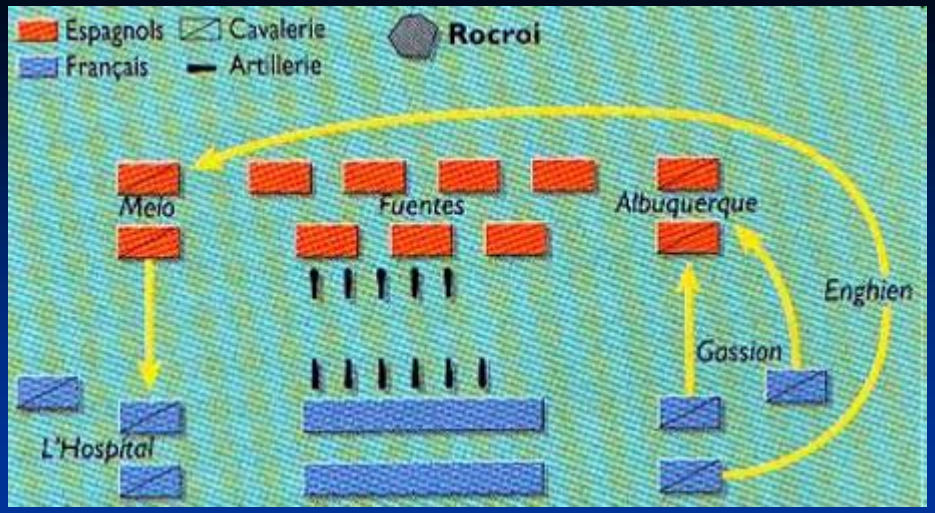
Espagnols
Français
Cavalerie
Artillerie
Rocroi
Melo
Fuentes
Albuquerque
Enghien
Gassion
L'Hospital

Jacques Callot
z cyklu Hrůzy války

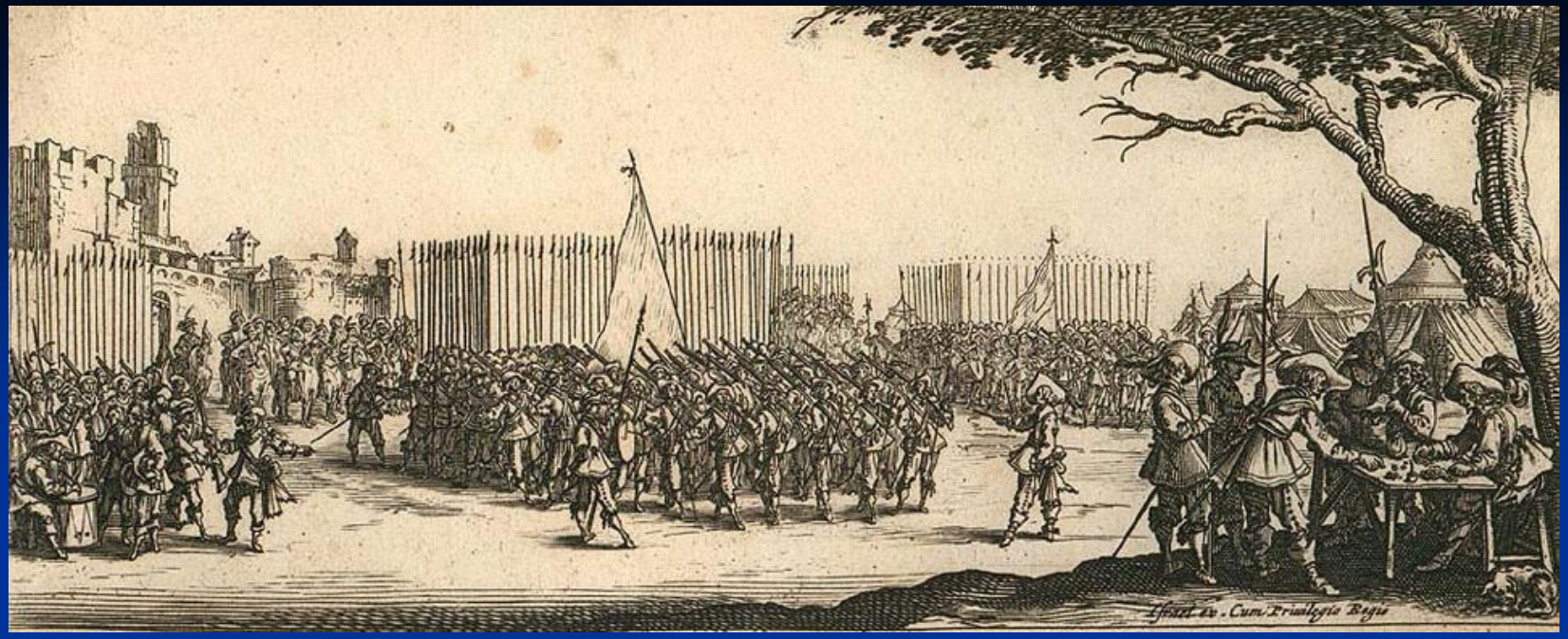
Ifrael ex. Cum Priuilegio Regis

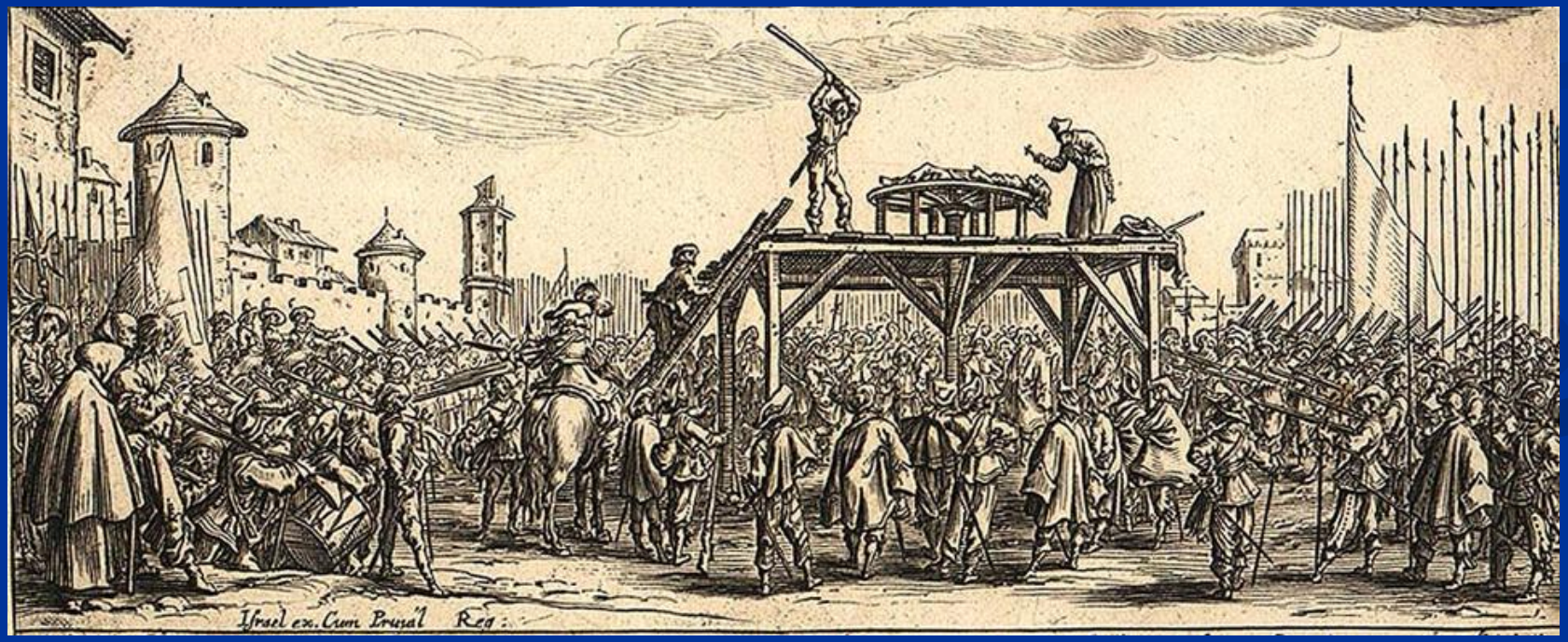
Ifrael ex. Cum Prusal Reg:

Bitva u Jankova 6. března 1645

Výchozí postavení 5.3.1645 v noci

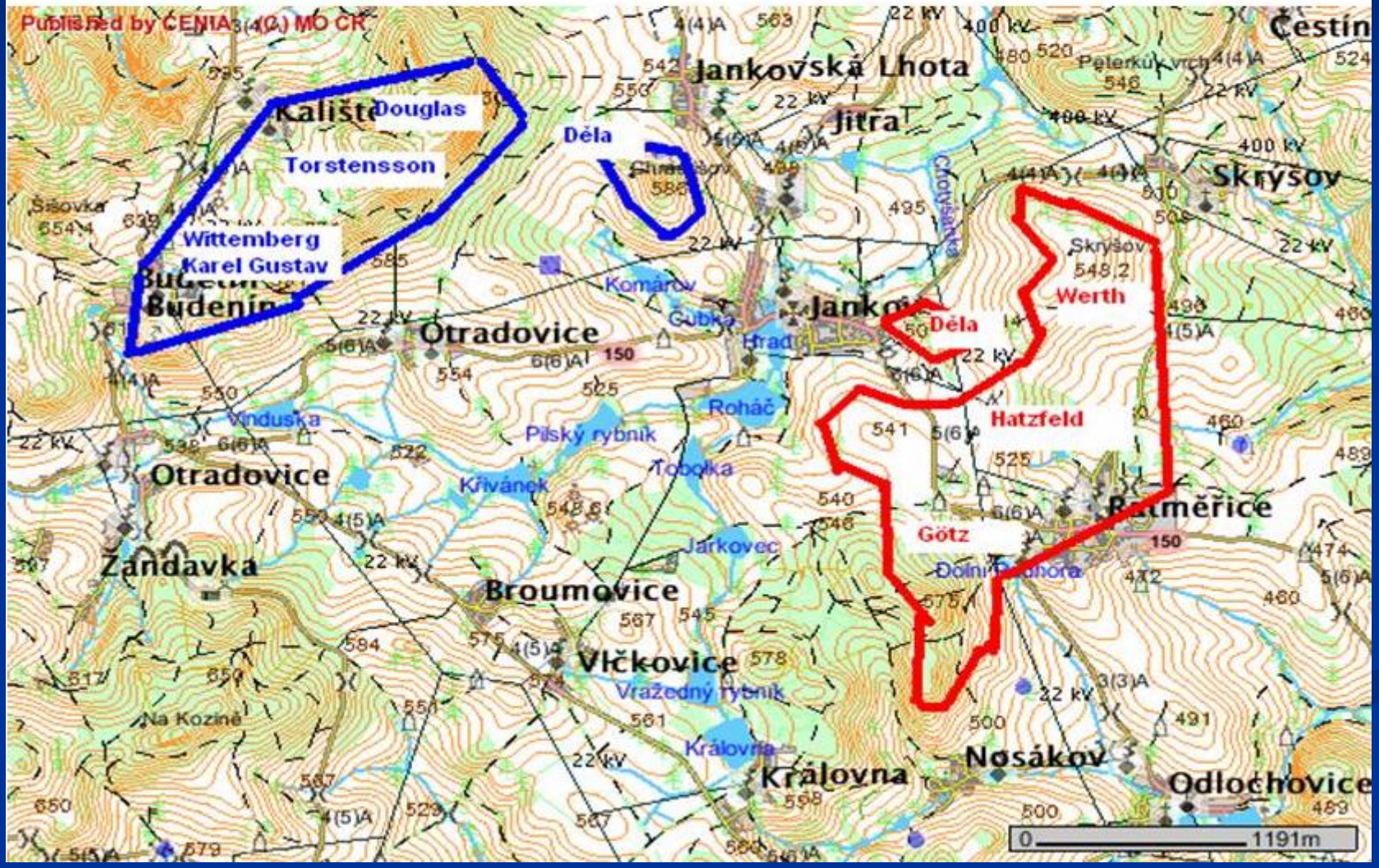

6.3.1645 – ranní boční pochod švédské armády

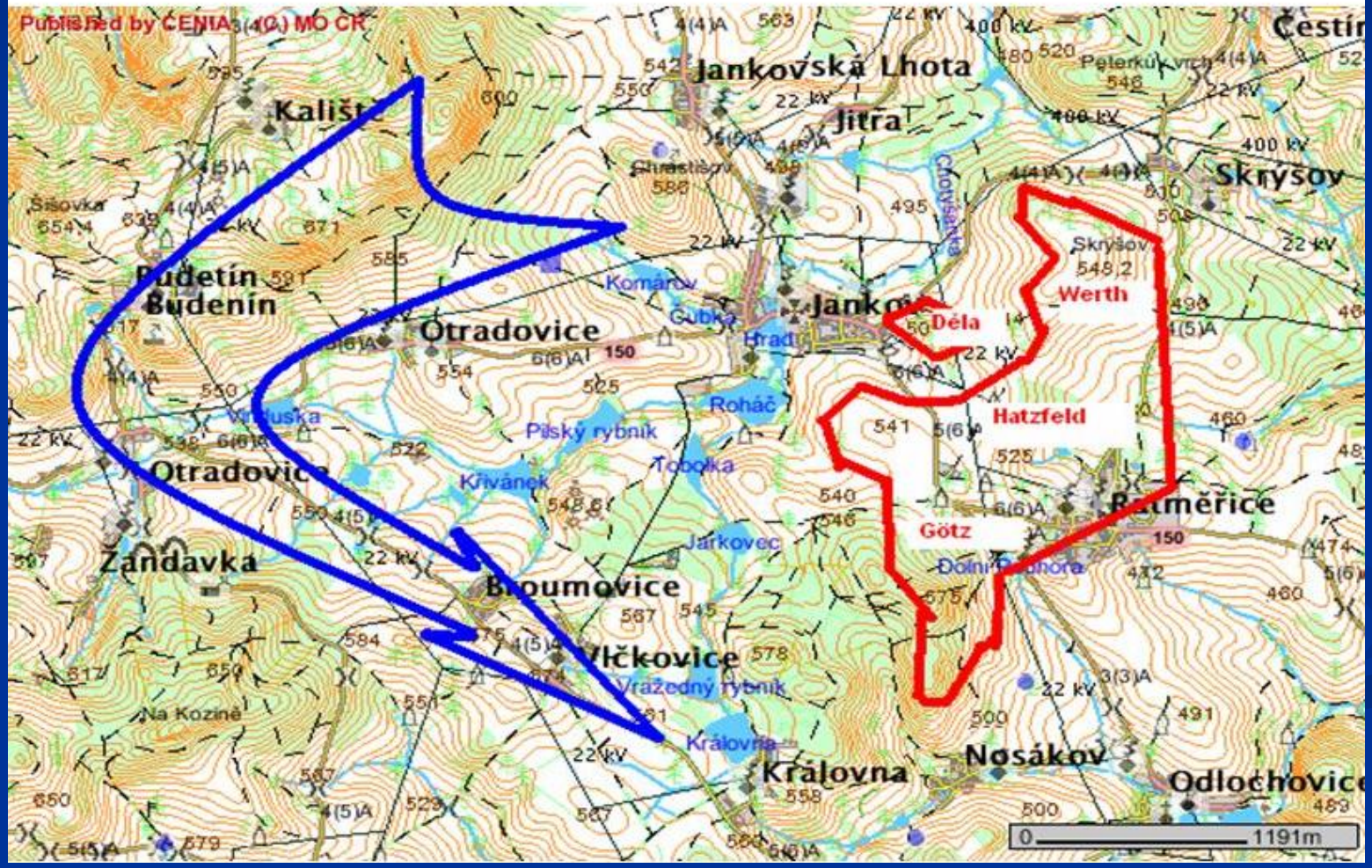

Shromaždiště císař. armády po dopolední porážce

Bruay

Werth

Schodovité meze

548

Jankov

Schodovité meze

Stará cesta

Habrovka

Św. trén

Ratměřice

577

585

Hartmany

0 0,25 0,5

km

6.3.1645-odpoledne
Porážka císařských, kapitulace maršála Hatzfelda před maršálem Torstenssonem.

Obléhání Brna Švédy
3. května – 23. srpna 1645

- Brněnská posádka, tvořená 500 vojáky a asi tisícovkou příslušníků městské milice, ubránila město proti asi 28 tisícům vojákům generála Lennarta Torstensona. Úspěch obránců odstartoval skvělou kariéru jejich velitele Louise Raduita de Souches ve službách Habsburků, zaměstnal na téměř čtvrt roku ve zbytečném a nákladném úsilí nejlepší švédskou armádu a přispěl též k tomu, že se Brno nakonec definitivně stalo metropolí Moravy na úkor Švédy dobyté Olomouce.

Markytánka - dívka starající se o všemožné vojákovy potřeby od přípravy pokrmů, přes ošetřování ran až po potěšení na loži.

Marodér

1647 generál Wrangel

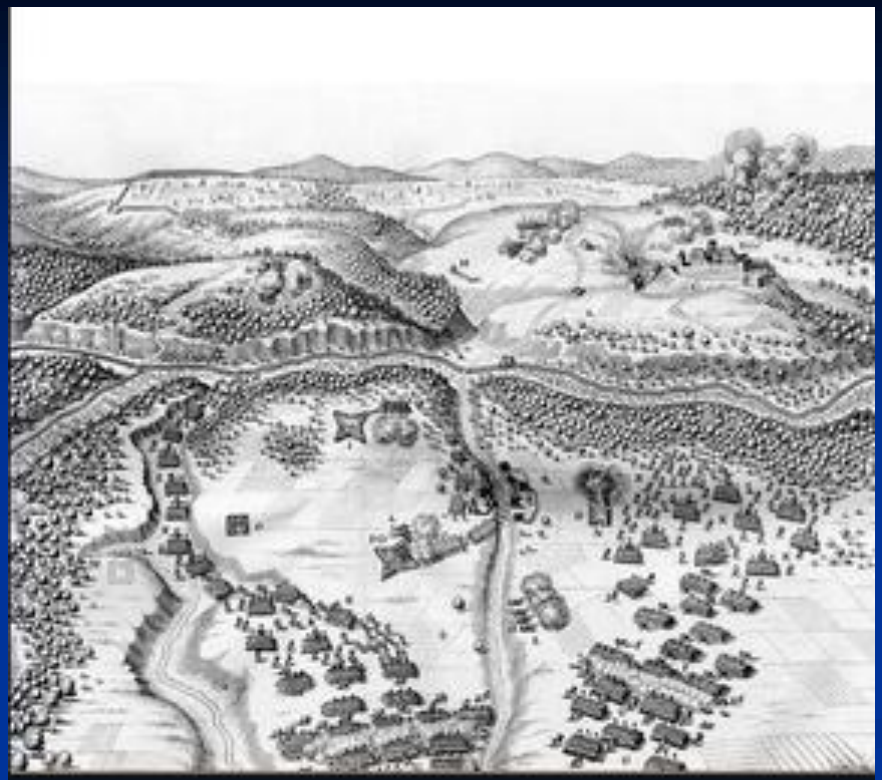

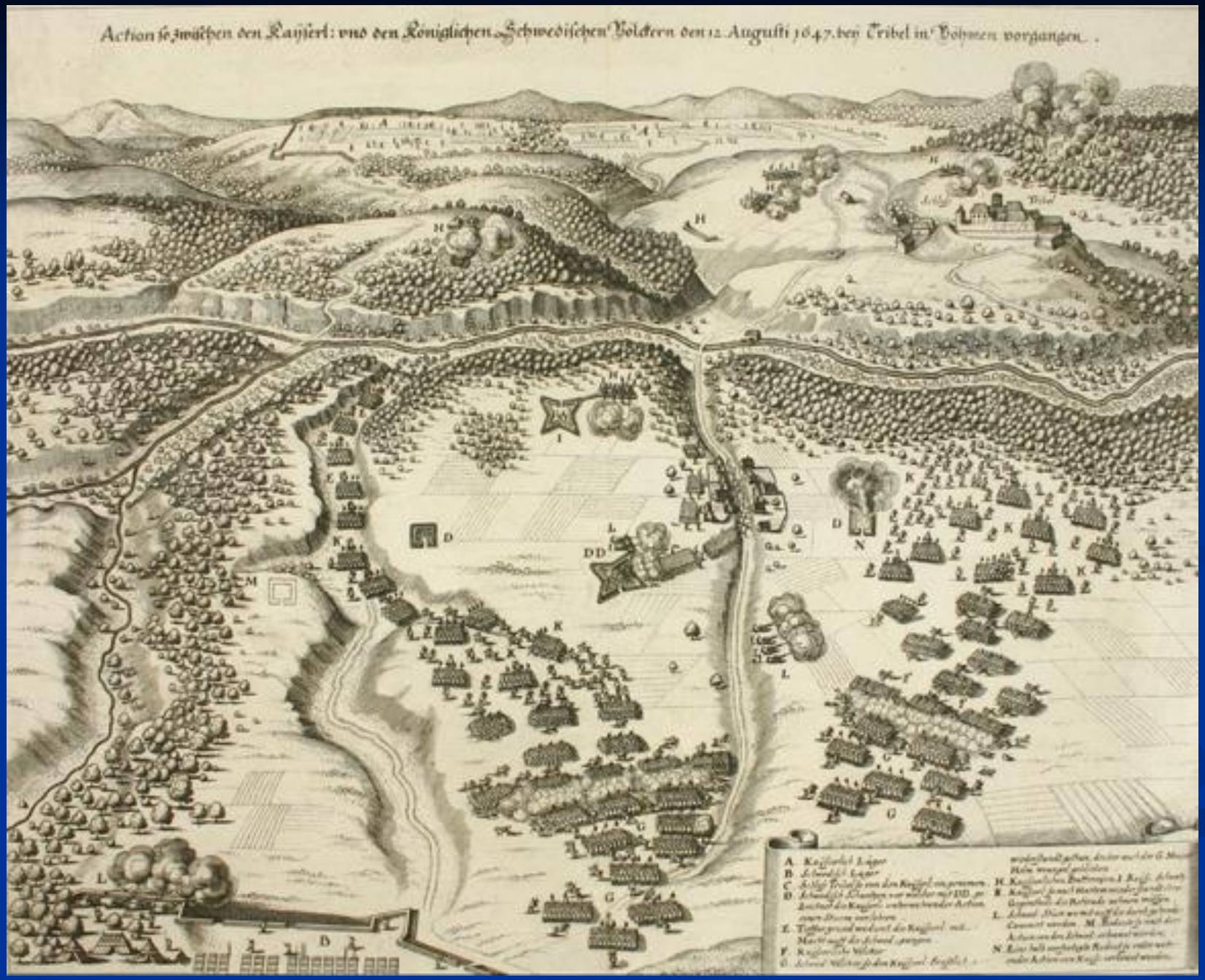
Action so zwischen den Kaysserl: vnd den Königlichen Schwedischen Volckern den 12. Augusti 1647. bey Tribel in Bohmen vorgangen.

Dobytí Hradčan a Malé Strany

ERNESTVS ODOWALDSKY. DICTVS STREITBERG.
SAC. REGIÆ. MAIESTATIS ET CORONÆ. SVECIÆ, APVD
PEDITATVM MILITVM TRIBVNVS.

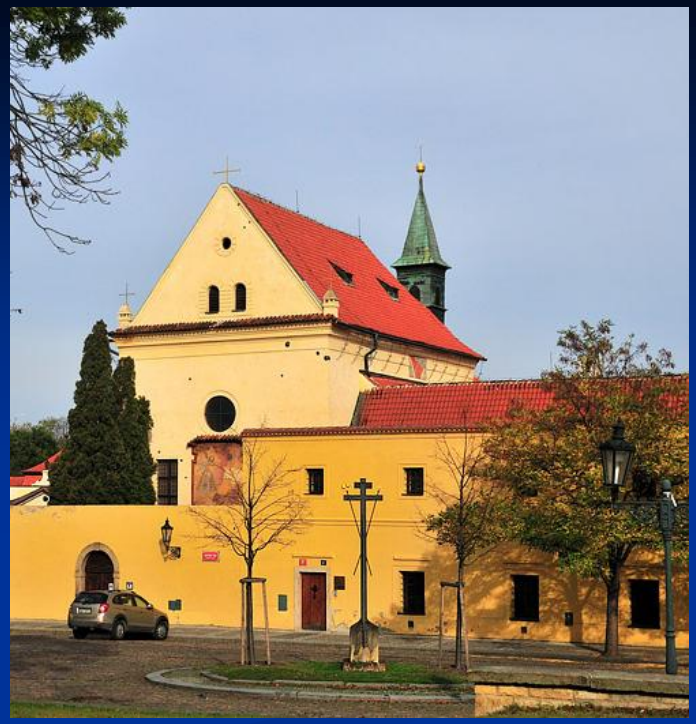

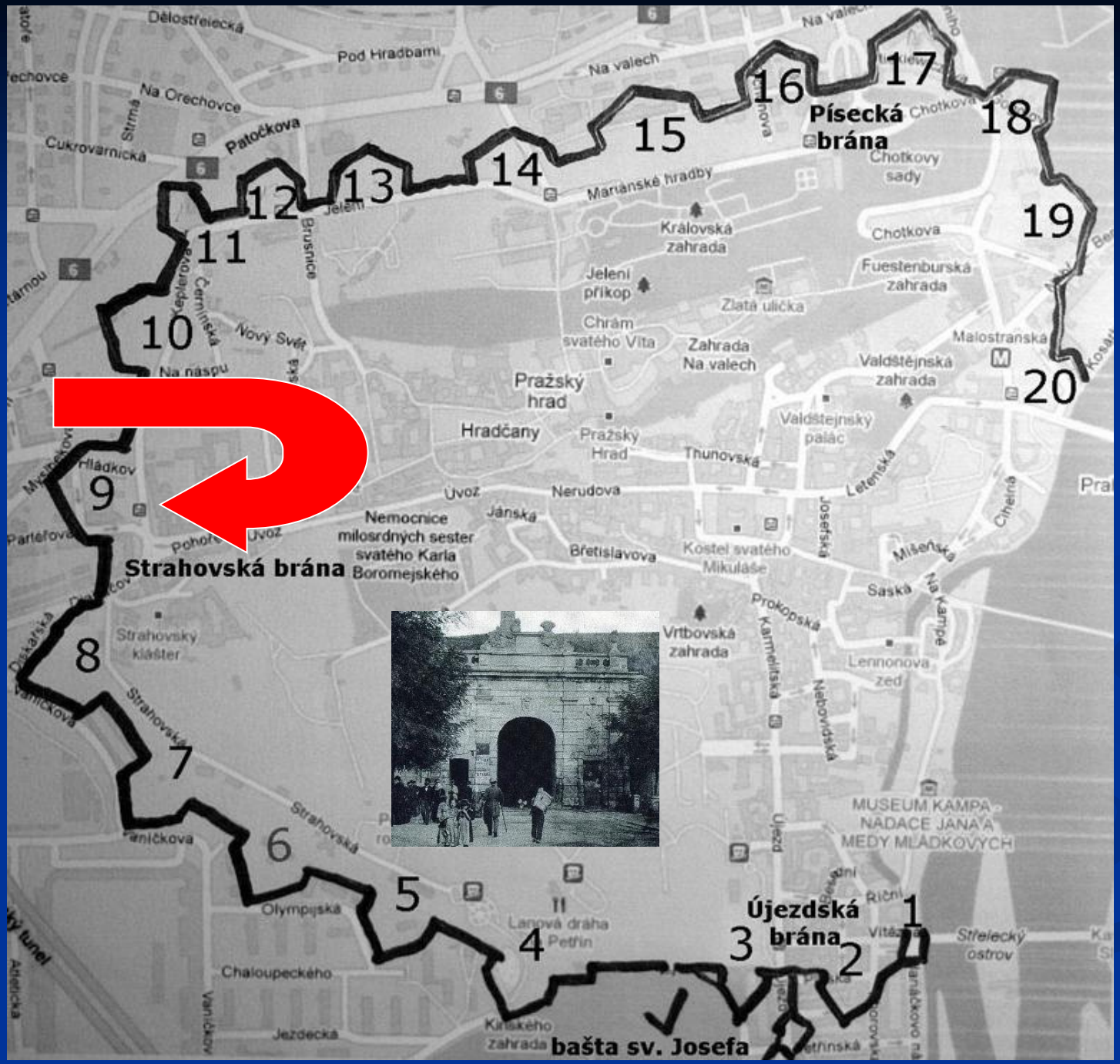

Torstensson

Obléhání Prahy Švédy 1648

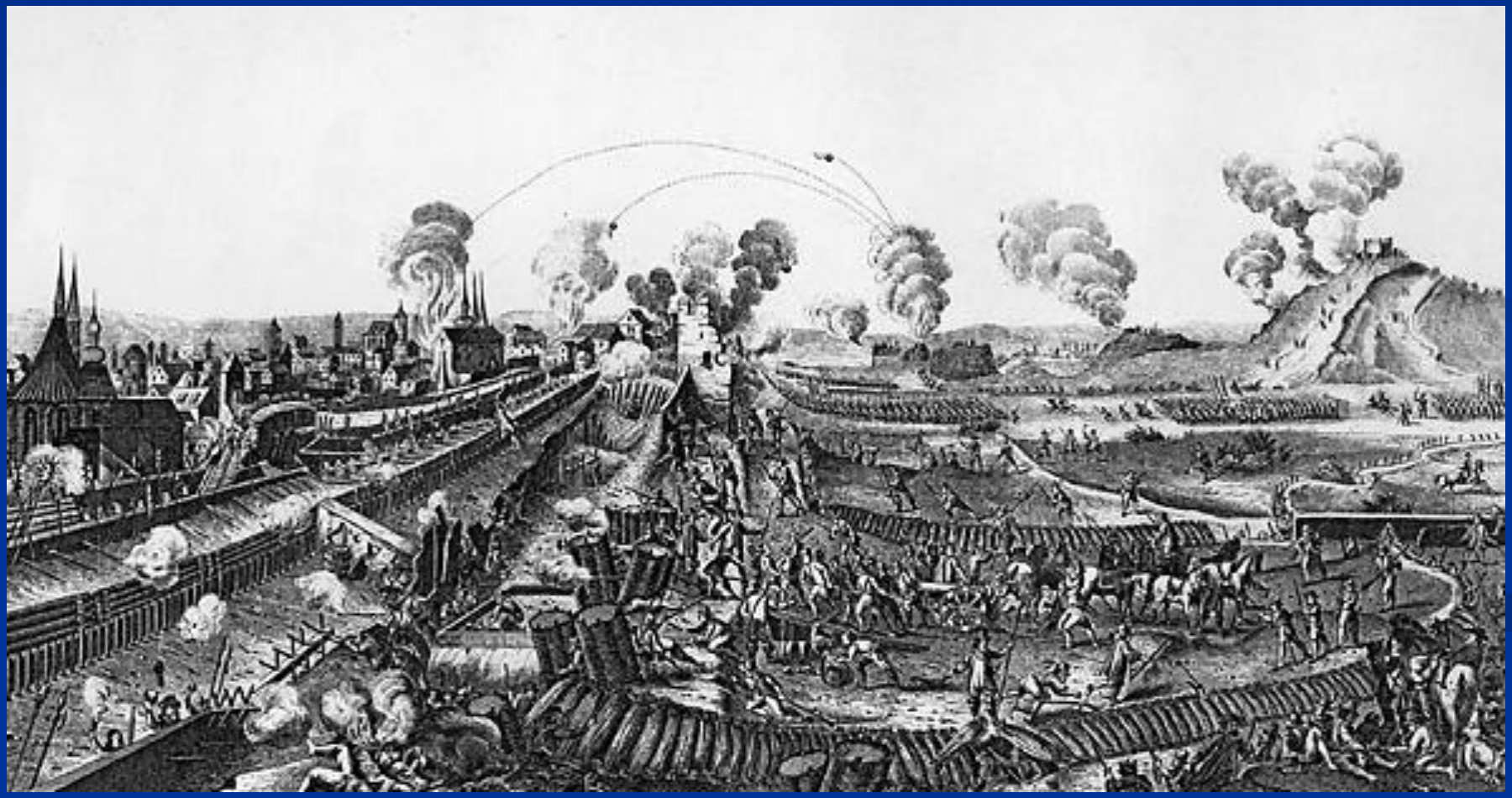

Boje o Karlův most

Poslední boje třicetileté války

Servác Engel z Engelsflussu

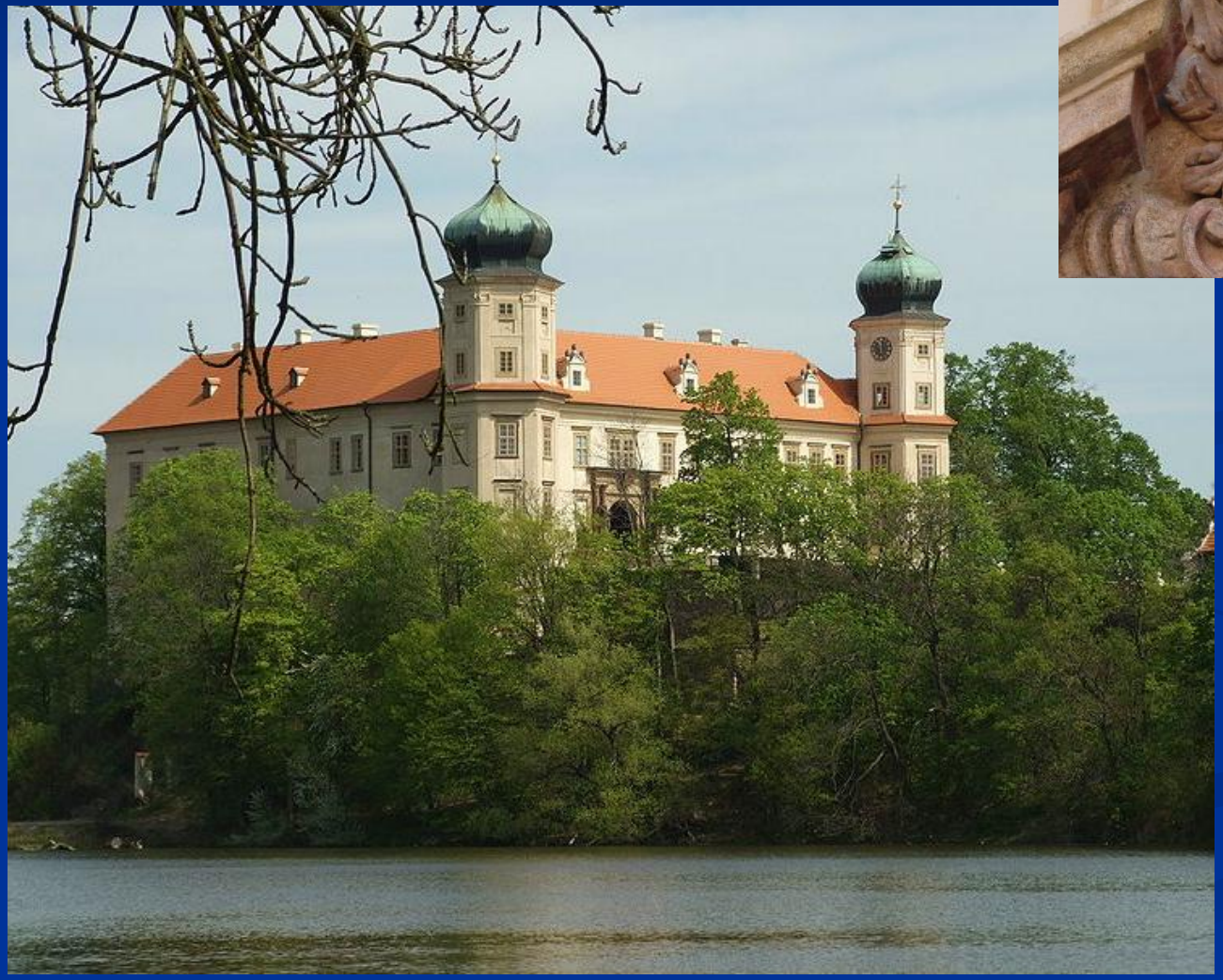

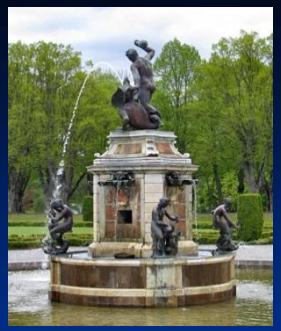

Švédská kořist (Drottningholm)

- Na Pražském hradě Švédové pobrali astronomické přístroje, 427 obrazů, přes 3.000 drahokamů, 70 bronzových soch, porcelán, koberce a vzácné knihy. K nejvzácnějším patřila knihovna Rožmberků. Kromě hradních knihoven vyplenili i knihovny jesuitů u sv. Mikuláše a premonstrátů na Strahově. V univerzitním knihovně ve švédském městě Uppsala je dosud opatrován tzv. „Codex argenteus“ rukopis psaný stříbrným písmem na purpurovém pergamenu. Dalším velmi cenným dílem, které padlo do švédských rukou byla tzv. Ďáblova bible ze 13. století.

Codex Argenteus (neboli „Stříbrná Bible“) je ruční přepis ze 6. století, který obsahuje gótský překlad Bible biskupa Wulfily ze 4. století.

Kancléř Oxenstierna a královna Kristina

Rudolf Colloredo, velitel Prahy, uprchnul na SM, v jeho paláci kořist 12 tun zlata a 60 centů stříbra

Významní zajatci

- Do zajetí s sebou vzali na 180 významných osobností, na kterých mohli požadovali výkupné, mezi nimi i pražský arcibiskup kardinál Harrach a nejvyšší purkrabí Jaroslav Bořita z Martinic.

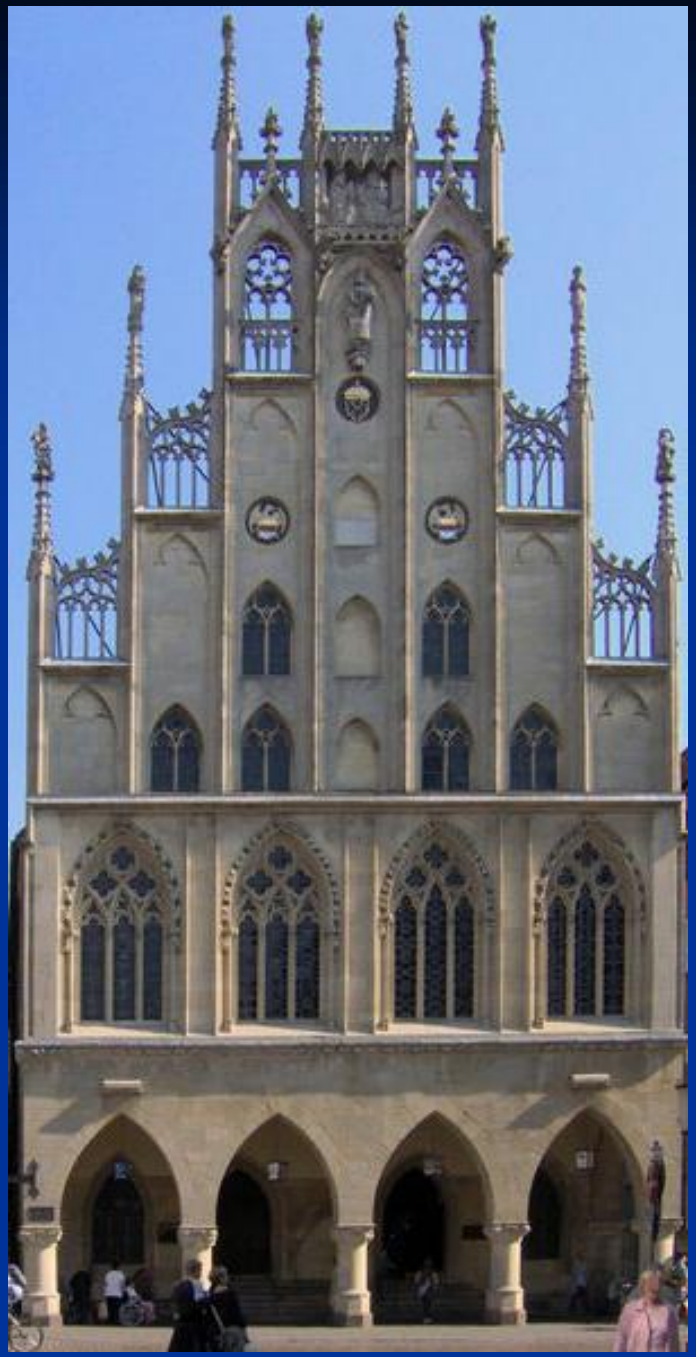

1644 - 1648
mírová jednání
v Münsteru a Osnabrücku

Jednání na radnici v katolickém Münsteru ve Vestfálsku s francouzskými diplomaty

Mír v Münsteru mezi Španělskem a Nizozemím

Územní zisky potvrzené vestfálským mírem 1648

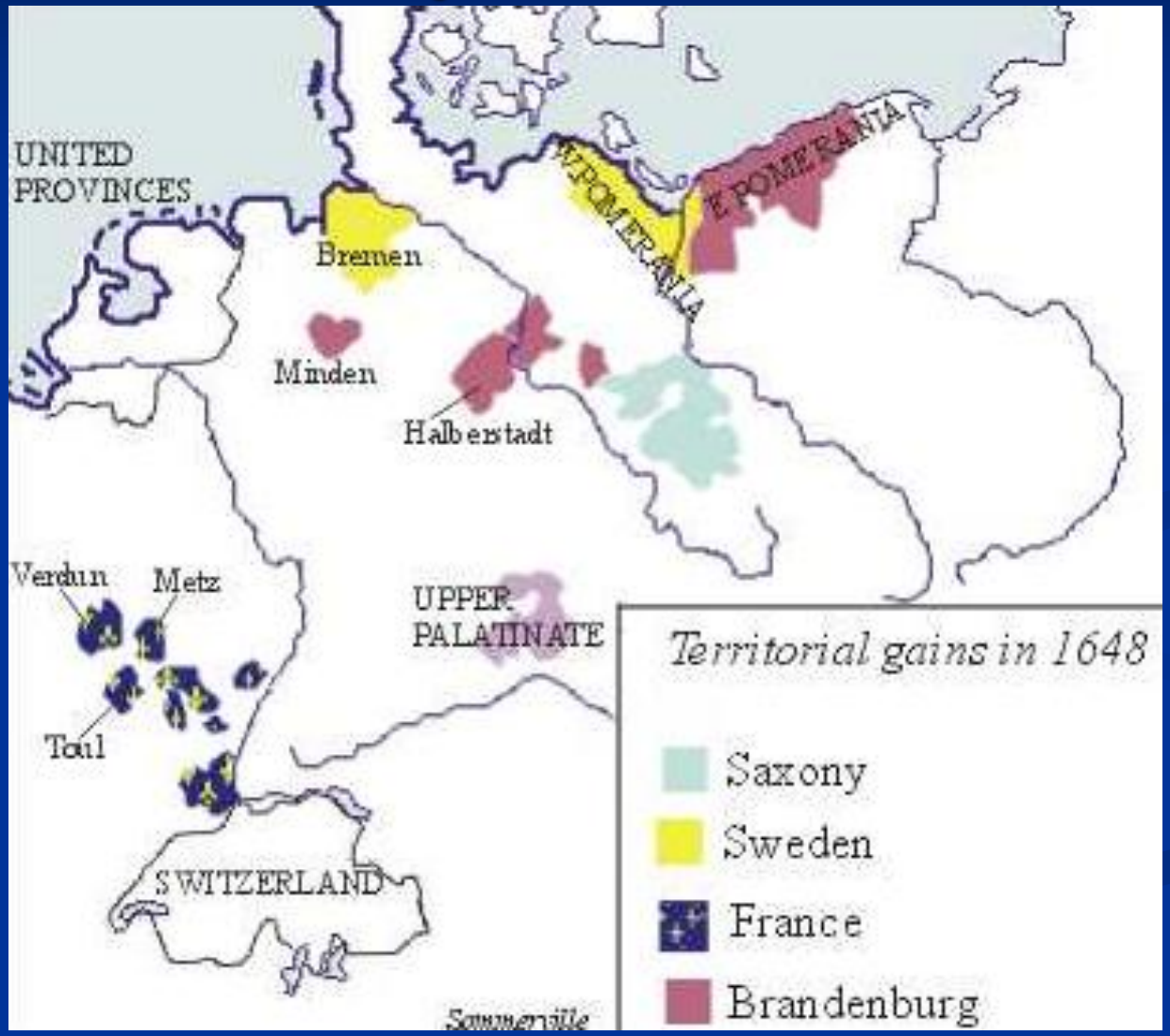

Axel Oxenstierna